

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH STUDIÍ, Z. Ú.,
ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

VRAŽDA NOVOROZENÉHO DÍTĚTE MATKOU

Autor práce: Tereza Prošková, DiS.

Studijní program: Bezpečnostně právní činnost

Forma studia: Kombinovaná

Vedoucí práce: JUDr. Jiří Hruška, Ph.D.

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

2022

VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH STUDIÍ, z. ú.
Žižkova tř. 6, 370 01 České Budějovice

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno a příjmení studenta: Tereza Prošková, DiS.

Studijní program: Bezpečnostně právní činnost

Forma studia: Kombinovaná

Místo studia: Příbram

Název bakalářské práce: Vražda novorozeného dítěte matkou

Název bakalářské práce v anglickém jazyce: Murder of a Newborn Child by its Mother

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

Vedoucí bakalářské práce (jméno a příjmení, titul): JUDr. Jiří Hruška, Ph.D.

Datum zadání bakalářské práce (měsíc, rok): říjen 2021

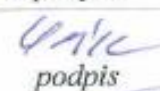

Cíl bakalářské práce:

1/ Jednoznačné stanovení podmínek trestní odpovědnosti za spáchání trestného činu vraždy novorozeného dítěte matkou, a to především za využití analýzy skutkové podstaty tohoto trestného činu a výkladu vybraných zákonných znaků.

2/ Zjištění jednotlivých odlišností české právní úpravy trestného činu vraždy novorozeného dítěte matkou v porovnání s odpovídající zahraniční trestněprávní úpravou ve vybrané zemi EU nebo třetí zemi a případná formulace návrhů *de lege ferenda*.

Student: Tereza Prošková, DiS.	16.10.21 datum	 podpis
Vedoucí práce: JUDr. Jiří Hruška, Ph.D.	16.10.21 datum	 podpis

Schvaluji zadání bakalářské práce:

Vedoucí katedry: doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.	6.12.2021 datum	 podpis
Prorektor pro studium a vnitřní záležitosti: doc. PhDr. Miroslav Sapík, Ph.D.	8.11.2021 datum	 podpis
Pověřený rektor: doc. Ing. Jiří Dušek, Ph.D.	16.12.2021 datum	 podpis

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v seznamu použitých zdrojů.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce v elektronické podobě ve veřejně přístupné části infodisku VŠERS, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky vedoucího a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce systémem na odhalování plagiátů.

.....

Předně bych tímto ráda poděkovala svému vedoucímu bakalářské práce JUDr. Jiřímu Hruškovi, Ph.D. a rovněž konzultantce Mgr. Ivetě Havlíkové za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

ABSTRAKT

PROŠKOVÁ, T. *Vražda novorozeného dítěte matkou: bakalářská práce*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, The College of European and Regional Studies, 2022. 72 s. Vedoucí bakalářské práce: JUDr. Jirí Hruška, Ph.D.

Klíčová slova: Vražda, Trestný čin, Matka, Novorozené dítě

Práce řeší, analyzuje, shrnuje, zkoumá téma problematiky kvalifikovaného trestného činu vraždy novorozeného dítěte matkou. Tento druh trestné činnosti vyvolává ve společnosti zvláště intenzivní emoce. Bakalářská práce prezentuje vývoj předmětné trestně právní úpravy na území České republiky. Následně je v bakalářské práci provedena analýza tohoto trestného činu demonstrována na konkrétních kazuistikách.

ABSTRACT

PROŠKOVÁ, T. *Murder of a Newborn Child by its Mother: Bachelor Thesis*.
České Budějovice: The College of European and Regional Studies, 2022. 72 pp.
Supervisor: JUDr. Jiří Hruška, Ph.D.

Key words: Murder, A crime, Mother, Newborn child

This bachelor thesis deals with, analyses, summaries, investigates the crime of Murder of the Newborn child by it's mother. This type of crime evokes in society specially strong emotions. The becholor thesis represents the history of crime and legal administration in the Czech Republic. becholor thesis also involved specific case study which represents this unlawful killing in real cases, which have occurred during czech history.

Obsah

Úvod.....	8
1 Cíl a metodika bakalářské práce	10
2 Historie právního postavení dětí ve společnosti a rodině.....	11
3 Právní vývoj znění skutkové podstaty trestného činu vraždy novorozeného dítěte matkou.....	12
4 Právo na život.....	15
5 Obecná charakteristika trestných činů proti životu.....	18
6 Analýza skutkové podstaty trestného činu vraždy novorozeného dítěte matkou podle § 142 TZ a výklad vybraných zákonných znaků	23
6.1 Objekt trestného činu.....	23
6.2 Objektivní stránka trestného činu.....	26
6.3 Subjekt trestného činu	28
6.4 Subjektivní stránka trestného činu	29
7 Vybrané kazuistiky s prezentací některých specifík trestného činu vraždy novorozeného dítěte matkou	34
7.1 Trestní věc vedená Městským soudem v Praze pod sp. zn. 41T 8/2018.....	34
7.2 Trestní věc vedená Městským soudem v Praze pod sp. zn. 57T 3/2019.....	36
7.3 Trestní věc vedená Krajským soudem v Ostravě pod sp. zn. 50T 8/2014	40
7.4 Trestní věc vedená Městským soudem v Praze pod sp. zn. Nt 302/2021	42
7.5 Shrnutí	44
8 Závěr	47
1. Seznam použitých zdrojů	50
6. Seznam zkratk	54
7. Seznam tabulek	55
8. Přílohy.....	56

Úvod

Mateřské pouto se dle studií vytváří mezi matkou a jejím nenarozeným potomkem již v době těhotenství. Od nejstarších dějin se na mateřskou lásku nahlíží jako na nejsilnější pouto vůbec. Je proto s podivem, pokud i v dnešní době nastane situace, kdy je toto mateřské pouto a přirozená intuice ochrany svého potomka zastíněno myšlenkovými pochody, které matku směřují k naprostému opaku, a tedy svého potomka zavraždit. V dnešní době je takové jednání o to víc nepochopitelné právě s ohledem na řadu alternativních možností, jak vzniklou krizovou situaci řešit jinak než právě vraždou svého novorozeného dítěte.

V souvislosti s mojí praxí jsem obeznána s počty případů vražd dětí jejich matkami, přičemž jen ojediněle se lze setkat s kvalifikací takového jednání dle § 142 tr. zákoníku; tj. jako vražda novorozeného dítěte matkou. Ve většině případů je tento skutek právně posouzen dle § 140 tr. zákoníku; pro trestný čin vraždy. Z mého pohledu § 142 tr. zákoníku s sebou přináší množství sporných otázek včetně některých zákonných znaků na jejichž přesném vymezení se nemohou shodnout ani uznávaní odborníci z dané oblasti. Zcela signifikantně v tomto ohledu bývá lakonická a nejednoznačná i výkladová a komentářová literatura. A právě tato nezvyklá pluralita právních názorů mě přivedla k výběru tohoto tématu pro zpracování bakalářské práce.

Prvotně se předkládaná bakalářská práce zabývá historií právního postavení dítěte ve společnosti a rodině a následně historií právní úpravy tohoto trestného činu na území České republiky, přičemž autorka práce pokládala za relevantní samostatnou kapitolu věnovat právu na život jakožto primárnímu právu každého z nás. Během zpracování bakalářské práce došla její autorka k zajímavému závěru, že velmi diskutabilním názorově sporným je vymezení okamžiku počátku a konce lidského života, a to i přesto jak jednoduše na první pohled tato otázka může vyznít.

Následující kapitola pojednává o charakteristice jednotlivých trestných činů proti životu, přičemž jejich zákonné znaky jsou zde vzájemně přehledně porovnány.

Za nejpropracovanější část své bakalářské práce lze považovat analýzu skutkové podstaty trestného činu vraždy novorozeného dítěte matkou, v rámci níž byly podrobně charakterizovány jednotlivé zákonné znaky skutkové podstaty tohoto trestného činu.

Jedna z posledních kapitol je zaměřena na vybrané kazuistiky s následnou prezentací některých specifík trestného činu vraždy novorozeného dítěte matkou.

Jaký je skutečný důvod toho, proč je v České republice minimum případů usmrcení novorozeného dítěte matkou, kvalifikováno jako privilegovaná skutková podstata s mírnější trestní sazbou trestu odnětí svobody? Je opravdu tím hlavním důvodem, že pachatelky svým protiprávním jednáním nenaplní v konkrétních případech všechny požadované znaky skutkové podstaty tohoto trestného činu? Mohou být významným důvodem i nejasná kritéria, za kterých lze čin kvalifikovat jako trestný čin vraždy novorozeného dítěte matkou, či je to z důvodu složitého dokazování ve vztahu k § 142 tr. zákoníku?

Může mít absence detailnější a propracovanější hmotněprávní úpravy vliv na možná až příliš zásadní úlohu, kterou v takových případech hraje znalecké zkoumání? Nezbavuje v některých případech výsledek takového znaleckého zkoumání v jistých ohledech soud odpovědnosti za své rozhodnutí?

Autorka se ve své bakalářské práci pokusila nelézt odpovědi alespoň na některé z výše položených otázek.

1 Cíl a metodika bakalářské práce

Bakalářská práce se zabývá problematikou trestného činu vraždy novorozeného dítěte matkou. Hlavní cílem bakalářské práce je zejména formou teoretického vhledu přehledným způsobem definovat podmínky trestní odpovědnosti za spáchání trestného činu vraždy novorozeného dítěte matkou, a to především za využití analýzy skutkové podstaty tohoto trestného činu a výkladu vybraných zákonných znaků včetně návrh právní úpravy *de lege ferenda*.

Po předchozí konzultaci s vedoucím bakalářské práce byl vzhledem k jejímu rozsahu změněn vedlejší cíl bakalářské práce.

Jako vedlejší cíl bakalářská práce zjistí společné aspekty typické pro trestný čin vraždy novorozeného dítěte matkou, případně upozornit na jednotlivá zjištěná specifika.

V návaznosti na shora uvedené hlavní i vedlejší cíle byla zvolena stanovená struktura věcné části „práce“, která je členěná do 8. kapitol.

Pro dosažení stanovených cílů byly uplatněny následující metody zkoumání:

- studium právnické a jiné odborné literatury, právních předpisů a internetových zdrojů,
- deskriptivní metoda,
- metody logického myšlení (především analýza),
- interdisciplinární přístup,
- komparační metoda.

2 Historie právního postavení dětí ve společnosti a rodině

Ačkoli se může zdát, že vražda novorozeného dítěte matkou musela být vždy považována za trestný čin, není tomu tak. Ve starověkých civilizacích se sice dítě považovalo za dar od boha, ale ne ve všech případech. Výjimku tvořili novorozenci, kteří se narodili s jakoukoli fyzickou vadou, kvůli čemuž byli považováni jako trest pro nežádoucí chování svých rodičů. Následně byly tyto děti obětovány zpět bohu. Pokud jde o nemocné či slabé děti, ty byly často zavražděny nebo ponechány svému osudu.

Pokud ve starověkém Egyptě zemřela matka při porodu, tak byly i zdravé děti pohřbívány spolu s ní, aby jí poskytovaly společnost i po smrti. Japonci i Číňané věřili, že pokud se jim narodí holčička, bude pro ně velkou finanční zátěží, a proto byly narozené holčičky často utopeny. V Japonsku bylo pod pojmem *mabiki* zavedeno oprávnění otce, aby se sám rozhodl, zda si chce novorozené dítě ponechat, či nikoliv. Pokud se rozhodl, že si dítě nechat nechce, byly novorozenému dítěti zakryty nosní dírky papírem namočeným ve vodě, čímž došlo k jeho usmrcení – tak se navrátilo zpět bohu.

V Řecku a Římě byly nechtěné děti či děti, které se narodily s jakýmkoli postižením, ponechány na kopě hnoje jako potrava pro divoké šelmy. Dle římského práva *patria potestas* měli otcové právo usmrtit své děti (viz příloha č. II).¹ Ve starověké Spartě, v antické době, se příliš malé, slabé či nemocné a nechtěné děti shazovaly z Taygetské skály a to až do roku 313 n. l., kdy bylo zrušeno právo otce nakládat s narozeným dítětem dle jeho vůle, tímto právo *patria potestas* zaniklo.²

S příchodem křesťanství se však pohled na zavraždění dítěte jeho rodiči radikálně změnil a tento skutek postupně začal být považován za těžký zločin. Matky, které zavraždily své děti v 17. století, byly často tvrdě trestány například zahrabáním zaživa. V 18. a 19. století byla vražda dítěte rodiči nadále trestná, avšak tresty se zmírnily a trest smrti byl ukládán jen zcela výjimečně.³

¹ PITTE E. Steven, BALE M. Erin, *Neonaticide, Infanticide, and Filicide: A Review of the Literature*. Journal of the American Academy of Psychiatry and the Law, Bull Am Acad Psychiatry Law, Vol. 23, No. 3 [online]. 1995 [cit. 2022-01-03]. Dostupné z WWW:< <http://jaapl.org/content/jaapl/23/3/375.full.pdf>>.

² KALAŠOVÁ, B., *Děti ve starověku* [online]. 2004 [cit. 2022-01-03]. Dostupné z WWW:<<http://antika.avonet.cz/article.php?ID=1503>>.

³ TAUCHEN, J., a SCHELLE K. *Trestné činy proti životu a zdraví včera a dnes*. Ostrava: Key Publishing, 2015. Monografie (Key Publishing). 209 s. ISBN 978-80-7418-248-8.

3 Právní vývoj znění skutkové podstaty trestného činu vraždy novorozeného dítěte matkou

Následující podkapitoly jsou věnovány právním předpisům upravujícím trestní právo hmotné, účinným na území České republiky od počátku 20. století až do přijetí dnešního trestního zákoníku.

- **Zákon č. 117/1852 ř. z., o zločinech, přečinech a přestupcích**

Tento zákon byl vydán jako císařský patent jeho veličenstva Františka Josefa II. dne 27. května 1852 s územní platností pro Rakouské císařství, tedy včetně zemí Koruny české a zůstal v platnosti až do roku 1950.

Zákon č. 117/1852 ř. z., o zločinech, přečinech a přestupcích rozděloval protiprávní jednání do třech kategorií dle samotného názvu zákona, tedy na zločiny, přečiny a přestupky. Za zločin mohl být pachatel trestného činu odsouzen i k trestu smrti.

Zákon byl rozdělen do dvou částí – první část zákona obsahovala zločiny a druhá část přečiny a přestupky. V každé z těchto částí byla příslušná ustanovení, která obsahovala skutkové podstaty zločinů, přečinů i přestupků, přičemž zároveň obsahovala i výčet trestů, které za příslušný čin bylo možno uložit.

Trestný čin vraždy novorozeného dítěte matkou byl obsažen v první části a spadal do kategorie zločinů. Tento trestný čin upravoval § 139 a stejně jako dnes se jednalo o privilegovanou skutkovou podstatu k trestnému činu vraždy.⁴

V tomto zákoně byly rozlišovány děti na manželské a nemanželské v návaznosti na jejich odlišné právní postavení. Pokud matka zavraždila dítě manželské, mohla být potrestána těžkým žalářem na doživotí. V případě, že se tohoto protiprávního jednání dopustila vůči dítěti nemanželskému, byla potrestána mírnějším trestem, a to žalářem v rozmezí od deseti do dvaceti let.

Dále předmětný zákon výslovně upravoval usmrcení dítěte v důsledku úmyslného neposkytnutí pomoci, v takovém případě mohla být matka potrestána žalářem od pěti do

⁴ VOJÁČEK, L., SCHELLE K., KNOLL V. *České právní dějiny*. 2., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. 494 s. ISBN 978-80-7380-257-8.

deseti let. K uvedenému je třeba dodat, že zákon nečinil rozdíl mezi úmyslným usmrcením a usmrcením z nedbalosti.⁵

- **Trestní zákon č. 86/1950 Sb.**

Po druhé světové válce bylo trestní právo hmotné upraveno v zákoně č. 86/1950 Sb., ze dne 12. července 1950, který nabyl účinnosti dne 1. srpna 1950. Na rozdíl od předchozího zákona tento trestní zákon obsahoval pouze skutkové podstaty trestných činů a nikoli přestupků.

Skutková podstata trestného činu vraždy novorozeného dítěte matkou byla obsažena v § 217, podle něhož bylo možné pachatelce uložit trest odnětí svobody v rozmezí pěti až deseti let.⁶

- **Trestní zákon č. 140/1961 Sb.**

Trestní zákon z roku 1950 nahradil trestní zákon č. 140/1961 Sb., ze dne 29. listopadu 1961, který byl účinný na území České republiky od 1. ledna 1962 až do 1. 1. 2010. V tomto trestním zákoně si lze všimnout, že došlo k upozadění jednotlivce a jeho individuálních zájmů, jelikož trestné činy proti životu a zdraví byly ukotveny až v hlavě VII. V souladu s tehdejší totalitním režimem byly do popředí stavěny zejména trestné činy proti republice, které byly upraveny v hlavě I. Pro zákonodárce byla prioritní ochrana státu a život jednotlivce nebyl až tak důležitý.⁷

Skutkovou podstatu trestného činu vraždy novorozeného dítěte matkou lze v tomto trestním zákoně nalézt v § 220 s tím, že se jednalo o privilegovanou skutkovou podstatu ve vztahu k vraždě. Na rozdíl od předchozího trestního zákona byla odlišně upravena výše trestní sazby trestu odnětí svobody, a bylo tak možné pachatelku trestat v rozmezí od tří do osmi let. Pro vznik trestní odpovědnosti bylo nutné splnit dvě podmínky a to, že se matka protiprávního jednání musela dopustit při porodu nebo bezprostředně po něm a stalo se tak v rozrušení způsobeném porodem. Obě podmínky musely být splněny kumulativně; pokud jakákoli z podmínek chyběla, nemohlo být

⁵ § 139 zákona č. 117/1852 ř. z., Trestní zákon o zločinech, přečinech a přestupcích.

⁶ TAUCHEN, J., SCHELLE K. *Trestné činy proti životu a zdraví včera a dnes*. Ostrava: Key Publishing, 2015. Monografie (Key Publishing). 212 s. ISBN 978-80-7418-248-8.

⁷ VOJÁČEK, L., SCHELLE K., KNOLL V. *České právní dějiny*. 2., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. 623 s. ISBN 978-80-7380-257-8.

jednání pachatelky posouzeno jako trestný čin podle § 220, nýbrž se jednalo o trestný čin vraždy dle § 219 s přísnější trestní sazbou trestu odnětí svobody.⁸

- **Současná právní úprava**

S ohledem na nastalé skutečnosti v historii České republiky bylo na místě přijmout zcela nový trestní zákoník. Do popředí se dostal zájem na ochranu života a zdraví jednotlivce – avšak trestní zákoník tak, jak ho známe dnes, byl připravován patnáct let.⁹

Zákon č. 40/2009 Sb., je účinný od 1. ledna 2010. Jak je již zmiňováno výše, za prioritní už není považována ochrana státu, nýbrž ochrana života a zdraví. Proto jsou v současné době trestné činy proti životu a zdraví ukotveny v hlavě I. zvláštní části trestního zákoníku.

Ačkoli se trestní zákoník připravoval patnáct let, v mnoha případech byla určitá kontinuita s předchozí právní úpravou zachována. To se projevilo i v případě skutkové podstaty trestného činu vraždy novorozeného dítěte matkou, která byla v téměř shodném znění převzata z předešlého trestního zákoníku. Jediný rozdíl lze spatřovat v nahrazení slovního spojení „hned po porodu“ slovy „bezprostředně po něm“ – významově se však o změnu nejedná. Skutková podstata trestného činu vraždy novorozeného dítěte matkou je obsažena v § 142 tr. zákoníku.¹⁰

⁸ TAUCHEN, J., SCHELLE K. *Trestné činy proti životu a zdraví včera a dnes*. Ostrava: Key Publishing, 2015. Monografie (Key Publishing). 212 s. ISBN 978-80-7418-248-8.

⁹ ŠÁMAL, P. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Velké komentáře. 1496 s. ISBN 978-80-7400-428-5.

¹⁰ § 142 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

4 Právo na život

Právo na život je jedním z primárních základních práv člověka, které jsou chráněny nejvýznamnějšími a nejdůležitějšími právními předpisy. Nelze opomenout ani i fakt, že se jedná o tzv. právo přirozené, vynucované každým jedincem v rámci realizace jeho pudu sebezáchovy. Nepochybně tedy vznikalo jako právo zvykové, resp. obyčejové, tedy právo nepsané, jehož metafyzickou kvintesencí je obecná rovnost všech lidí. V tomto směru je relevantní, že koncept lidských práv vzešel z intelektuálního substrátu přirozenoprávní teorie. Potřeba určité míry morálního respektu k lidskému životu se vyskytuje ve všech historických ale i současných kulturních okruzích.¹¹

- **Ochrana lidského života mezinárodními smlouvami**

Pro téma bakalářské práce je zásadní mezinárodní smlouva upravující ochranu života dítěte Úmluva o právech dítěte¹² přijatá v New Yorku v roce 1989 a ratifikovaná v ČSFR v roce 1991. Ve čl. 6 odst. 1 Úmluvy o právech dítěte je relativně obecně deklarováno, že každé dítě má přirozené právo na život. Dále je ochrana života doplněna tak, že státy (tedy smluvní strany) zabezpečují v nejvyšší možné míře zachování života a rozvoj dítěte. Dítětem se dle čl. 1 Úmluvy o právech dítěte rozumí každá lidská bytost mladší osmnáct let.¹³ Ačkoli takové ustanovení může vést k praktickým problémům s uplatňováním této Úmluvy v některých státech mimo evropský civilizační okruh, je třeba konstatovat vhodnost jisté mezinárodní standardizace v tomto ohledu.

Nelze nezmínit Úmluvu o ochraně lidských práv a svobod, přičemž důležitost ochrany lidského života a také garance práva na život je specifikována ve čl. 2 dané úmluvy. V této úmluvě jsou okolnosti takové ochrany lidského života méně specifikovány než je tomu v Listině základních práv a svobod.¹⁴

- **Listina základních práv a svobod**

¹¹ SOUSEDÍK, S. *Svoboda a lidská práva: jejich přirozenoprávní základ: esej*. Praha: Vyšehrad. Moderní myšlení. 13 s. ISBN 978-80-742-9036-7.

¹² The United Nations Convention on the Rights of the Child.

¹³ *Úmluva o právech dítěte* [online];[cit. 2021-11-14]. Dostupné z WWW: <<https://www.osn.cz/wp-content/uploads/2015/03/umluva-o-pravech-ditete.pdf>>.

¹⁴ KMEC, J., KOSAŘ, D., KRATOCHVÍL, J., BOBEK M. *Evropská úmluva o lidských právech: komentář*. [Praha]: C.H. Beck. Velké komentáře. 345 s. ISBN 978-80-7400-365-3.

Právo na život je chráněno na ústavní úrovni, konkrétně v Listině základních práv a svobod (dále jen LZPS). Čl. 6 odst. 1 LZPS deklaruje, že každý člověk má právo na život a lidskému životu náleží ochrana již před narozením. Pojem „lidský život“ je však velmi těžko definovatelný, a to zejména v případě jeho začátku a konce. Listina však neřeší, v jakém okamžiku k narození člověka dochází, zda je to v době, kdy je přestřižnuta pupeční šňůra, nebo při prvním nádechu novorozeného dítěte. Neurčitě se v tomto směru vyjadřují i někteří autoři, např. podle Klímy určení počátku života náleží pouze lékařské vědě, kterou má právo respektovat.¹⁵

Kühn k této problematice uvádí, že za počátek trestněprávní ochrany lidského plodu lze považovat ten okamžik, kdy dojde k samotnému oplození a je třeba na tento zárodek pohlížet jako na právem chráněnou hodnotu. Dále v souvislosti s otázkou vymezení počátku trestněprávní ochrany plodu jako člověka zmiňuje některé právní řády angloamerické právní oblasti, které označují za počátek lidského života okamžik jeho životaschopnosti. Dále také konstatuje, že někde se naproti tomu za počátek trestněprávní ochrany člověka považuje okamžik počátku porodu, jinde okamžik ukončení porodu s tím, že k tomu dodává, že v naší trestněprávní teorii převažuje postoj, že za člověka ve smyslu trestního práva je třeba považovat plod od počátku porodu.¹⁶

Autorka vědoma si výše prezentovaného právního názoru se však přiklání spíše k názoru Mitlöhnera a Režňákové, jež mají za to, že za živého člověka je možné považovat jedince, který se živý narodil, a byl tak vybaven fyziologickými porodními cestami nebo byl z těla matky vyjmut operativními metodami, přičemž alespoň jednou spontánně nebo po křísení vydechl, u kterého ještě nenastala biologická smrt, neboť jedině takový může být předmětem útoku ze strany pachatele. Za živého člověka lze proto považovat pouze živě narozený lidský plod a usmrcení plodu v těle matky tudíž nemůže být usmrcením člověka ve smyslu ustanovení zvláštní části tr. zákoníku.¹⁷

¹⁵ KLÍMA, K. *Komentář k Ústavě a Listině*. 2., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. 635 s. ISBN 978-80-7380-140-3.

¹⁶ KÜHN, Z. *K otázce vymezení pojmu lidského plodu z hlediska trestního práva*. *Trestní právo: odborný časopis pro trestní právo a obory související*. Praha: Orac, 1998. 19 s. ISSN: 1211-2860.

¹⁷ MITLÖHNER, M., REŽŇÁKOVÁ, M. *K vymezení objektu trestných činů proti životu*. *Trestní právo: odborný časopis pro trestní právo a obory související*. Praha: Orac, 1998. 17 s. ISSN: 1211-2860.

K tomuto právnímu názoru dospěl i Nejvyšší soud ČSR ve svém rozhodnutí (Rt) Ntd 246/86.¹⁸

¹⁸ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 1. 8. 1986 vedené pod sp. zn. (Rt) Ntd 246/86.

5 Obecná charakteristika trestných činů proti životu

Zvláštní část tr. zákoníku je systematicky rozdělena do třinácti hlav a to podle druhového objektu. Hlava první, ve které jsou obsaženy trestné činy proti životu a zdraví, je rozdělena do 5 dílů, a to na trestné činy proti životu, proti zdraví, trestné činy ohrožující život nebo zdraví, trestné činy proti těhotenství ženy a trestné činy související s neoprávněným nakládáním s lidskými tkáněmi a orgány, lidským embryem a lidským genomem.¹⁹

Trestní zákoník chrání život a zdraví jednotlivce jako tu nejdůležitější individuální a společenskou hodnotu. Mezi trestné činy proti životu se řadí kromě vraždy novorozeného dítěte matkou i vražda (prostá nebo spáchaná s rozmyslem či po předchozím uvážení - úkladná), zabití, usmrcení z nedbalosti a účast na sebevraždě, přičemž objektem všech těchto trestných činů je vždy lidský život.²⁰

Autorkou práce demonstrativně vytvořena srovnávací tabulka (*Tabulka 1 – komparace TČ proti životu a zdraví*) charakteristických znaků trestných činů proti životu, přičemž lze v tabulce pozorovat zásadní rozdíly, které jsou dále podrobněji rozepsané v následujících podkapitolách.

• Vražda

Trestný čin vraždy je upraven v § 140 tr. zákoníku. Toto ustanovení obsahuje dvě základní skutkové podstaty a jednu kvalifikovanou skutkovou podstatu s okolnostmi podmiňujícími použití vyšší trestní sazby.²¹

Objektem tohoto trestného činu je lidský život a předmětem útoku je živý člověk, může jím být dítě, které již není lidským plodem nebo i dospělý člověk. Objektivní stránka trestného činu spočívá v úmyslném usmrcení člověka, přičemž jednání může mít podobu konání či opomenutí. Co se týká subjektivní stránky, tak se jedná o trestný čin úmyslný, neboť jednání pachatele musí směřovat k usmrcení člověka a pokud nejsou objasněny okolnosti prokazující úmysl pachatele, není možné pachatele pro tento čin uznat vinným. Není vyloučeno ani spáchání trestného činu vraždy na novorozenci a uznat

¹⁹ NOVOTNÝ, F., SOUČEK J. *Trestní právo hmotné*. 3., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. 354 s. ISBN 978-80-7380-291-2.

²⁰ JELÍNEK, J. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges. Student (Leges). 523 s. ISBN 978-80-7502-236-3.

²¹ § 140 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

tak pachatelku vinnou ze spáchání zvláště závažného zločinu dle § 140 odst. 2 tr. zákoníku, avšak to jen za předpokladu, že pachatelka vraždu svého novorozeného dítěte dopředu plánovala a připravovala, v důsledku čehož nebyly naplněny znaky trestného činu dle § 142 tr. zákoníku.²² Pachatelem trestného činu vraždy může být jakákoli trestně odpovědná fyzická či právnická osoba.²³

- **Zabití**

Skutkovou podstatu trestného činu zabití lze nalézt v § 141 tr. zákoníku. Jedná se o privilegovanou skutkovou podstatu úmyslného usmrcení člověka. Tento trestný čin je sankcionován podstatně mírněji oproti vraždě, a to z důvodu zvláštního psychického stavu pachatele, který se jej dopustil v silném rozrušení ze strachu, úleku zmatku nebo jiného omluvitelného hnutí mysli anebo v důsledku předchozího zavrženíhodného jednání poškozeného.

V praxi se jedná především o úmyslné usmrcení v silném rozrušení pachatele, přičemž se nejedná o pouhé zesílené emoce, ale o vystupňované emotivní prožitky, které nutně nemusí ovlivňovat přičetnost, ale tyto prožitky vedou ke značnému zúžení vědomí pachatele a k oslabení jeho zábran. Silné rozrušení pachatele vedoucí k zabití poškozeného musí být v každém konkrétním případě výrazné a z určitého společenského hlediska do značné míry pochopitelné a ospravedlnitelné. Nemůže jít však o rozrušení, které by mělo původ v hněvu či pomstě.²⁴

Strachem se ve spojení s trestným činem zabití rozumí určitá reakce pachatele na nebezpečí či ohrožení, a to zejména v důsledku ohrožení svého života. Za úlek a zmatek jsou považovány duševní stavy pachatele, které se projevují v jeho zkratkovité reakci. Silné rozrušení z omluvitelného hnutí mysli u pachatele musí mít však podklad ve vnějších závažnějších důvodech. Za omluvitelné hnutí mysli ve smyslu tohoto ustanovení lze například považovat rozrušení pachatele ve spojení s vlivem požití alkoholických

²² ŠÁMAL, P. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck. Velké komentáře. 1460 – 1464 s. ISBN 978-80-7400-428-5.

²³ § 7 zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů.

²⁴ VÁVRA, L. *Vražda, nebo zabití, otázka pro znalce?* 2020 [on-line]. [cit. 2022-03-08]. Dostupné z WWW: <<https://www.pravniprostor.cz/clanky/trestni-pravo/vrazda-nebo-zabiti-otazka-pro-znalce>>.

nápojů. Ohledně reakce pachatele na zavrženíhodné jednání poškozeného – trestní zákoník nevyžaduje, aby pachatel reagoval v silném rozrušení.²⁵

Posouzení skutku jako trestný čin zabití není vyloučeno ani v případě, kdy pachatel reagoval na zavrženíhodné jednání vůči jiné osobě. Objektivní stránka skutkové podstaty tohoto trestného činu je shodná s objektivní stránkou skutkové podstaty trestného činu vraždy. Co se týká dovozování zavinění u trestného činu zabití, tak toto je v praxi obtížné a je nezbytné vycházet z konkrétních okolností případu (např. co bylo motivem pachatele, co útoku předcházelo, jakým způsobem byl útok proveden, jaký nástroj pachatel k činu použil, a zda pachatel útočil na části těla, kde se nachází životně důležité orgány apod.).²⁶

- **Usmrcení z nedbalosti**

Trestný čin usmrcení z nedbalosti upravuje § 143 tr. zákoníku. Trestné činy vraždy a zabití se od trestného činu usmrcení z nedbalosti liší formou zavinění ve vztahu k následnému usmrcení poškozeného. Jak samotný název trestného činu predikuje, jedná se o nedbalostní trestný čin, neboť zde zcela absentuje úmysl pachatele svým jednáním způsobit jiné osobě smrt či mu jakkoli ublížit na zdraví.²⁷

Jako okolnost podmiňující použití vyšší trestí sazby je zde přítomna důležitá povinnost na straně pachatele vyplývající z jeho zaměstnání, postavení, funkce nebo mu uložená dle zákona (viz § 143 odst. 2 tr. zákoníku). Jedná se o takovou povinnost, jejíž porušení za konkrétní nastalé situace zvyšuje nebezpečí pro lidský život nebo zdraví. Dalšími okolnostmi podmiňujícími použití vyšší trestní sazby jsou porušení zákonů o ochraně životního prostředí nebo zákonů o bezpečnosti práce, dopravy nebo hygienických zákonů nebo způsobení smrti nejméně dvou osob.²⁸

²⁵ VÁVRA, L. *Vražda, nebo zabití, otázka pro znalce?* 2020 [on-line]. [cit. 2022-03-08]. Dostupné z WWW: <<https://www.pravniprostor.cz/clanky/trestni-pravo/vrazda-nebo-zabiti-otazka-pro-znalce>>.

²⁶ JELÍNEK, J. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges. Student (Leges). 526 – 531 s. ISBN 978-80-7502-236-3.

²⁷ JELÍNEK, J. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges. Student (Leges). 535 s. ISBN 978-80-7502-236-3.

²⁸ § 143 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Za účelem názorného odlišení jednotlivých trestných činů proti životu vytvořila autorka práce přehlednou komparační tabulku, v níž jsou jednotlivé nuance těchto trestných činů zachyceny.

Tabulka 1 - komparace TČ (proti životu a zdraví)

Individuální objekt	Objektivní stránka TČ						Subjekt TČ	Subjektivní stránka TČ		Trestní sankce
	Jednání		Následek	Hmotný předmět útoku	Ostatní znaky	Zavinění		Další znaky		
	Způsob provedení	Forma								
Vražda podle § 140 tr. zákoníku	usmrcení	konání i opomenutí	porucha	kdokoli	/	obecný	úmysl	s rozmyslem	TOS 10 – 18 let	
Zabití podle § 141 tr. zákoníku	usmrcení	konání i opomenutí	porucha	kdokoli	/	obecný	úmysl	po předch. uvážení	TOS 12 – 20 let	
Vražda novorozeného dítěte matkou podle § 142 tr. zákoníku	usmrcení	konání i opomenutí	porucha	novorozené dítě	při porodu nebo bezprostředně po něm	speciální = matka	úmysl	rozrušení způsobené porodem	TOS 5 – 8 let	
Usmrcení podle § 143 tr. zákoníku	způsobí smrt	konání i opomenutí	porucha	kdokoli	/	obecný	nedbalost	/	TOS až na 3 léta	

29

²⁹ Vlastní zdroj.

6 Analýza skutkové podstaty trestného činu vraždy novorozeného dítěte matkou podle § 142 TZ a výklad vybraných zákonných znaků

Trestný čin vražda novorozeného dítěte matkou se výrazně liší oproti dalším trestným činům náležícím do násilné kriminality. Orgány činné v trestním řízení s tímto trestným činem mají vzhledem k jeho ojedinělému výskytu minimální zkušenost, v důsledku čehož může docházet k nedostatkům při právní kvalifikaci skutku. Následující podkapitoly věnuje autorka analýze jednotlivých obligatorních znaků skutkové podstaty předmětného trestného činu, přičemž současně poukáže na jednotlivé překážky, které mohou mít zásadní vliv na správné právní posouzení daného skutku.³⁰

Trestný čin vraždy novorozeného dítěte matkou je tzv. privilegovanou skutkovou podstatou, neboť jejími imanentními atributy jsou typově méně škodlivé znaky než u základní skutkové podstaty, což je v tomto případě vražda dle § 140 tr. zákoníku. Trestné jednání specifikované v privilegované skutkové podstatě je mírněji trestné, než je tomu v základní skutkové podstatě, a to z důvodu nižší typové závažnosti a s tím spojeným nižším stupněm ohrožení zájmu chráněného zákonem.³¹

6.1 Objekt trestného činu

Objekt je možné definovat jako společenské vztahy, zájmy a hodnoty chráněné trestním zákonem.³² Individuálním objektem předmětného trestného činu je život člověka, a to konkrétně život novorozeného dítěte.

Za hmotným předmětem útoku se považuje každé novorozené dítě s tím, že předmětem dokonání trestného činu vraždy novorozeného dítěte matkou nemůže být dítě, které již před jednáním matky nejevilo známky života a zemřelo z jiných příčin.³³

Jak vyplývá z rozhodnutí Nejvyššího soudu, je předmětem tohoto trestného činu dítě při porodu, tj. od počátku porodu až do jeho ukončení, přičemž podle okolností

³⁰ KUČERA, J. *Naplnění znaků skutkové podstaty trestného činu vraždy novorozeného dítěte matkou*. Trestněprávní revue. 2003, č. 5, s. 139. ISSN 1213-5313.

³¹ JELÍNEK, J. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges. Student (Leges). 533 s. ISBN 978-80-7502-236-3.

³² JELÍNEK, J. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges. Student (Leges). 166 s. ISBN 978-80-7502-236-3.

³³ KUČERA, J. *Naplnění znaků skutkové podstaty trestného činu vraždy novorozeného dítěte matkou*. Trestněprávní revue. 2003, č. 5, 142 s. ISSN 1213-5313.

případu to může být i nějaký čas poté. Stačí, že plod vyšel z těla matčina, přičemž se nevyžaduje, aby dítě bylo od těla matky již úplně odděleno.³⁴

Z výše uvedeného vyplývá, že daný trestný čin lze spáchat jen na dítěti živém, přičemž je důležité vždy prokázat, že se dítě živé narodilo. Při zevní prohlídce je nejprve nutné si všimnout, zda se na tělíčku dítěte objevují stopy krve, která může pocházet například ze zraněných rodidel matky, z pupečníku či výjimečně z dělohy z odloučeného lůžka. Krev je možné z těla smýt pouze s určitou mírou vynaložené námahy, jelikož krev na těle novorozeného dítěte pevně lpí. Krev však na novorozeném dítěti může zcela absentovat, což je možné vyzorovat především u vícerodiček.³⁵

Na těle novorozence lze spatřit i maz sýrový (*vernix caseosa*), který tvoří mazlavou, bělavou hmotu, která je na kůži buď ve formě tenkého povlaku, nebo v určitých místech ve formě silného nánosu. Větší množství nahromaděného mazu se nachází v kožních záhybech, v podpaží, tříselech, v krčních rýhách či za boltci. Na kůži tento maz stejně jako krev lpí pevně, a proto musí být opět vynaloženo značné úsilí k jeho odstranění. Takový maz lze nalézt i u mrtvol pohozených dětí do vody, a to i několik dní po smrti. Tělo novorozeného dítěte může být pomazáno taktéž smolkou (*mekoniem*), která se nachází okolo řitního otvoru novorozence. Nález krve, mazu či smolky je důležitý zejména z toho důvodu, že pokud se tyto nenaleznou, je jisté, že dítě bylo po porodu omyto, ošetřeno a nelze v takovém případě dovodit přítomnost stavu způsobeného porodem. Při prohlídce břicha novorozence je relevantní popsat, v jakém stavu je pupečník, a to zda byl odstřižen či odtržen, jaká je délka pupečníku, stupeň zaschnutí a skutečnost, zda byl pupečník podvázán či nikoli. Zjištění velikosti placenty je také velmi důležité, a to zejména proto, že z průměru placenty je možno někdy odhadnout přibližně stáří plodu. Tesař ve své publikaci uvádí případ ženy, která byla podezřelá z vraždy novorozeného dítěte. Dotyčná při výslechu uvedla, že potratila ve 4. měsíci, avšak z nalezeného lůžka, které bylo široké 18 cm, následně vyplývalo, že šlo o plod blízký donošenosti. Na základě této skutečnosti žena následně přiznala, že porodila donošené dítě – dítě se poté našlo v zamrzlém rybníce.³⁶

³⁴ DRAŠTÍK, A. *Přehled judikatury*. Praha: ASPI. Přehledy judikatury (ASPI). 98 s. ISBN 978-80-7357-253-2.

³⁵ TESAŘ, J. *Soudní lékařství*. Vydání 3. Avicem, zdravotnické nakladatelství, n.p. 1985. 684 s.

³⁶ TESAŘ, J. *Soudní lékařství*. Vydání 3. Avicem, zdravotnické nakladatelství, n.p. 1985. 685 s.

Při podezření ze spáchání trestného činu vraždy novorozeného dítěte matkou je nutno zjistit:

- zda bylo dítě novorozené,
- zda bylo donošené,
- zda bylo schopné mimoděložního života,
- zda se narodilo živé a po porodu žilo a dýchalo.

Novorozeným dítětem je dítě od počátku porodu, a to i za předpokladu, že nebylo od matčina těla odděleno. Do té doby jde o lidský plod. Jak autorka již uvedla, novorozené dítě je ve většině případů pokryto zaslou krví, mazem či smolkou. Při otázce, jak dlouho dítě mohlo před smrtí žít, se provádí plovací zkouška se střevem. Při ponoření do vody se pozoruje, která část tenkého střeva se vznáší na vodě – tedy kam až vnikl vzduch. Pokud je vzduch jen v horní části střeva, žilo dítě přibližně 15 – 30 minut, pokud se vzduch nachází v celém střevě, žilo novorozeně 6 hodin – pokud se vzduch nachází i v tlustém střevě, žil novorozenec i více než 12 hodin.³⁷

Zda je dítě donošené určuje zejména hmotnost a délka dítěte. Průměrná délka donošeného dítěte je přibližně 48 – 52 cm, hmotnost je však velmi kolísavá – u chlapců je to průměrně 3300 g a u dívek 3200 g.³⁸ Dále je možné donošenost určit z rozměru hlavičky, přičemž její obvod u donošeného dítěte by měl být kolem 34 cm. Šíře ramen by měla být kolem 12, 5 cm. Pokud je ke znaleckému zkoumání k dispozici pouze část těla mrtvoly dítěte je donošenost možno určit alespoň přibližně z délky dlouhých kostí. Zodpovězení otázky donošenosti dítěte je relevantní v případě, kdy matka tvrdí, že porod neočekávala.³⁹

Mimoděložního života je plod schopen, pokud jeho nitroděložní vývoj trval alespoň 30 týdnů – takové dítě musí být alespoň 40 cm dlouhé a musí mít hmotnost 1500 g. Mimoděložního života není schopno dítě, které trpí vrozenou vadou či chorobou.

³⁷ TESÁŘ, J. *Soudní lékařství*. Vydání 3. Avicemum, zdravotnické nakladatelství, n.p. 1985. 686-687 s.

³⁸ TESÁŘ, J. *Základy soudního lékařství pro právníky*. Státní pedagogické nakladatelství Praha, 1968. 24 s. Číslo publikace: 1013 – 6278.

³⁹ TESÁŘ, J. *Soudní lékařství*. Vydání 3. Avicemum, zdravotnické nakladatelství, n.p. 1985. 686-687 s.

Trestní zákoník však výslovně neupravuje požadavek, že musí být dítě schopné mimoděložního života.⁴⁰

Z dikce znění § 142 tr. zákoníku však nepřímo vyplývá, že narozené dítě musí být živé. Právě k otázce, **zda se dítě narodilo živé**, se znalci vyjadřují v návaznosti na výsledky zevní a vnitřní prohlídky mrtvého těla. Pokud je pupečník zahojen, je jisté, že se dítě muselo narodit živé. Pokud matka tvrdí, že dítě po porodu nedýchalo, je možné toto ověřit, neboť u nedýchajícího dítěte je hrudník plochý, klíční kosti vystupují a břicho bývá vzdušnější než hrudník. Zda dítě po porodu dýchalo lze ověřit i prostřednictvím rentgenového vyšetření, pokud dítě dýchalo, jsou na snímku dobře viditelné hranice bránice, stíny srdce a cév a obě poloviny hrudníku bývají vyjasněny.

Velmi známá je i plovací plicní zkouška, která se provádí tak, že se do vody vhodí malý odříznutý kousek plic a pozoruje se, zda plave na povrchu vody či klesá ke dnu. Popsaná zkouška se provádí s levou i pravou plicí. Pokud plíce plavou, je v nich vzduch a je možné predikovat, že se dítě narodilo živé.⁴¹ Dále lze skutečnost, že dítě žilo, usuzovat z nálezu vzduchu v žaludku či nálezu glykogenu v játrech. U mrtvě narozených dětí je glykogen přítomen jen stopově, příp. chybí zcela, naopak u živě narozených dětí je možné v játrech nalézt glykogen ve velkém množství.⁴²

6.2 Objektivní stránka trestného činu

Charakteristickým projevem objektivní stránky trestného činu je způsob spáchání trestného činu a jeho následky. Mezi obligatorními znaky objektivní stránky patří jednání, následek trestného činu a příčinný vztah mezi jednáním a následkem (*kauzální nexus*). Objektivní stránka skutkové podstaty trestného činu vraždy novorozeného dítěte matkou spočívá v usmrcení novorozeného dítěte při porodu nebo bezprostředně po něm. Pro vymezení doby bezprostředně po porodu je rozhodující trvání stavu rozrušení způsobeného porodem.

Usmrcením novorozeného dítěte dochází **k poruše** na zájmu chráněnému trestním zákoníkem. **Smrt novorozeného dítěte** představuje účinek, který se projevuje na

⁴⁰ TESÁŘ, J. *Základy soudního lékařství pro právníky*. Státní pedagogické nakladatelství Praha, 1968. 25 s. Číslo publikace: 1013 – 6278.

⁴¹ HIRT, M., VOREL F. *Soudní lékařství*. Praha: Grada Publishing, 2016. 93 s. ISBN 978-80-247-5680-6.

⁴² TESÁŘ, J. *Soudní lékařství*. Vydání 3. Avicemum, zdravotnické nakladatelství, n.p. 1985. 686 - 692 s.

hmotném předmětu daného útoku.⁴³ K usmrcení novorozence může dojít jak **konáním**, tak i **opomenutím**, přičemž aby opomenutí mohlo být postaveno na roveň konání, musí jít o opomenutí takového konání, k němuž byla pachatelka podle okolností a svých poměrů v době činu povinna.⁴⁴ Pachatelka má v případě tohoto trestného činu tzv. zvláštní povinnost konat, která vyplývá z příslušných ustanovení občanského zákoníku.

Před porodem nejde o vraždu dítěte ale o usmrcení lidského plodu, při porodu je úmyslné usmrcení vzácné, ve valné většině k úmyslnému usmrcení dochází až po porodu a může se jednat o aktivní vraždu dítěte či pasivní vraždu dítěte. V případě pasivní vraždy dítěte jde např. o situaci, kdy matka neodstraní z obličeje novorozence blány, načež toto jednání omlouvá svou nevědomostí. Mezi pasivní případy vraždy dítěte lze zařadit taktéž situace, kdy matka nepodváže pupečník, nechá novorozence ležet obličejem do pokrývek, neošetří a nezabalí dítě do pokrývky apod.⁴⁵

Mezi aktivní způsoby vraždy novorozeného dítěte patří zejména zardoušení a uškrcení dítěte. Dále se může jednat o zavedení nějakého předmětu do úst (vata, kapesník, papír), a to i do pozadí hltanu, v důsledku čehož může dojít u dítěte k roztržení hltanu a z tohoto poranění se aspiruje krev. Tesař ve své knize publikaci popisuje i případ, kdy byl při pitvě nalezen kus hadru až ve střevěch dítěte.⁴⁶

Za výjimečný způsob provedení lze považovat utlučení dítěte. K tomuto *modu operandi* lze uvést případ z roku 2004, kdy obžalovaná E. R. kolem půlnoci porodila u nemocnice ve Znojmě dítě mužského pohlaví. Dotyčná následně chlapečka vzala a týlem jeho hlavičky udeřila nejspíše o patník, čímž došlo k usmrcení dítěte.⁴⁷

Ojedinele se vyskytují i řezné rány hrdla či bodné rány do oblasti hrudníku a břicha. Ilustrativní je případ z roku 2015, kdy třicetiletá žena doma porodila dítě

⁴³ KUČERA, J. *Naplnění znaků skutkové podstaty trestného činu vraždy novorozeného dítěte matkou*. Trestněprávní revue. 2003, č. 5, 143 s. ISSN 1213-5313.

⁴⁴ § 89 odst. 2 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

⁴⁵ TESAŘ, J. *Soudní lékařství*. Vydání 3. Avicemum, zdravotnické nakladatelství, n.p. 1985. 700 s.

⁴⁶ TESAŘ, J. *Soudní lékařství*. Vydání 3. Avicemum, zdravotnické nakladatelství, n.p. 1985. 699 s.

⁴⁷ ČTK. *Zabila své novorozence, ve vězení stráví čtyři roky*. [online]. 2005. [cit. 2022-01-30]. Dostupné z WWW:<<https://www.novinky.cz/krimi/clanek/zabila-sve-novorozene-ve-vezeni-stravi-ctyri-roky-40099478>>.

ženského pohlaví, které však ihned poté ubodala nůžkami na nehty, dítěti zasadila 15 bodných ran.⁴⁸

Mimořádně je vražda novorozeného dítěte provedena popálením. Většinou je prostřednictvím ohně pak spáleno již mrtvé tělo. Mezi raritní způsoby spáchání patří i otrava novorozeného dítěte. K tomuto způsobu se uchýlila žena ze Zlínského kraje, která nadrtla a rozpustila v mléce dvě třicetimiligramové tablety kodeinu údajně ve snaze utiшит a uspat svého devítidenního chlapečka, který však na následky tohoto jednání zemřel.⁴⁹

6.3 Subjekt trestného činu

Subjekt předmětného trestného činu je konkrétní, neboť pachatelem může být výhradně matka novorozeného dítěte. Pachatelka musí splňovat i obecné požadavky kladené na pachatele trestného činu – věk a přičetnost. Konkrétní subjekt je vymezen zvláštním postavením vůči předmětu útoku, pokud není naplněn znak konkrétního subjektu, může pachatel naplnit svým jednáním pouze znaky základní skutkové podstaty trestného činu (vražda podle § 140 tr. zákoníku).

Pro matku novorozeného dítěte však platí, že je její jednání posuzováno dle privilegované skutkové podstaty i v případě, že se trestného činu dopustí jako spolupachatel, organizátor nebo pomocník.⁵⁰ Z odůvodnění rozhodnutí Nejvyššího soudu vyplývá, že zvláštní duševní stav matky je tu však nejen tehdy, kdy sama vlastní rukou zabije své novorozené dítě ale i v případě, když při porodu nebo přímo po něm vyzve jiného k zabití novorozeného dítěte nebo jiným způsobem spoluúčinkuje při usmrcení svého dítěte. V tomto konkrétním případě, jehož se týká předmětné rozhodnutí Nejvyššího soudu, šlo o situaci, kdy matka novorozeného dítěte navedla křikem svou vlastní matku, aby dítě utopila v sudu a otec dítěte nic nepoznal, což matka obžalované skutečně učinila.⁵¹

⁴⁸ PERDOCH, J. *Nůžkami na nehty ubodala své novorozené dítě*. [online]. 2015. [cit. 2022-01-30]. Dostupné z WWW:< <https://www.denik.cz/moravskoslezsky-kraj/nuzkami-ubodala-sve-novorozene-dite-dostala-16-let-se-zvysenou-ostrahou-20150427-cv8s.html>>.

⁴⁹ ČTK. *Matka chtěla utiшит novorozeně, předávkovala ho kodeinem*. [online]. 2021. [cit. 2022-01-30]. Dostupné z WWW:< <https://www.novinky.cz/krimi/clanek/matka-zabila-novorozene-kdyz-ho-chtela-utisit-kodeinem-pujde-na-10-let-do-vezeni-40366155>>.

⁵⁰ KUČERA, J. *Naplnění znaků skutkové podstaty trestného činu vraždy novorozeného dítěte matkou*. *Trestněprávní revue*. 2003, č. 5, 140 s. ISSN 1213-5313.

⁵¹ DRAŠTÍK, A. *Přehled judikatury*. Praha: ASPI. Přehledy judikatury (ASPI).99 s. ISBN 978-80-7357-253-2.

6.4 Subjektivní stránka trestného činu

Subjektivní stránka trestného činu je zaměřena zejména na pachatelky vnitřní vztah k trestnému činu. Obligatorním znakem subjektivní stránky trestného činu je zavinění, které má dvě formy, a to úmysl a nedbalost. Bez zavinění nelze spáchat trestný čin, neboť z důvodu absence zavinění nelze pachatele shledat trestně odpovědným pro jakýkoli trestný čin. Mezi fakultativní znaky se řadí pohnutka a záměr.⁵²

V konkrétním případě vraždy novorozeného dítěte matkou je nutné prokázat alespoň úmysl nepřímý a není tedy možné, aby byl tento konkrétní trestný čin spáchán z nedbalosti. Z hlediska míry zavinění je však nutné určit rozdíl mezi přímým a nepřímým úmyslem. Úmysl musí vždy směřovat k usmrcení novorozeného dítěte, přičemž postačí, že je pachatelka srozuměna s následky svého jednání, a to i v případě, kdy pachatelka zaujme lhostejný postoj a úmyslně neučiní nic, co by smrt novorozeného dítěte odvrátilo či mohlo odvrátit.⁵³

Z hlediska subjektivní stránky trestného činu vraždy je skutková podstata trestného činu podle § 142 tr. zákoníku specifický znak, který přistupuje k obligatorním znakům subjektivní stránky a stává se taktéž povinným, a to rozrušení způsobené porodem. Naplnění tohoto znaku vyžaduje vznik mimořádného duševního stavu u pachatelky (rodičky) v posuzovaném případě, taková mimořádnost se posuzuje ve vztahu k běžnému stavu průměrné rodičky rodičí za obdobných podmínek.⁵⁴

Šámal specifikuje rozrušení způsobené porodem jako: „*Výjimečné rozpoložení matky, které má původ ve fyziologických procesech vyvolaných porodem. Tento psychický stav oslabuje vůli matky a její odolnost vůči vnějším i vnitřním podnětům a brzdí plné rozvinutí mateřského pudu. Musí být způsoben porodem a nemůže tedy jít o nějaké jiné rozrušení vyvolané jinými příčinami. Není možné ho zaměňovat s obecnými podmínkami trestní odpovědnosti, vyjádřenými v ustanoveních o nepřičetnosti a zmenšené přičetnosti.*“⁵⁵

⁵² JELÍNEK, J. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges. Student (Leges). 218 s. ISBN 978-80-7502-236-3.

⁵³ JELÍNEK, J. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges. Student (Leges). 534 s. ISBN 978-80-7502-236-3.

⁵⁴ KUČERA, J. *Naplnění znaků skutkové podstaty trestného činu vraždy novorozeného dítěte matkou*. *Trestněprávní revue*. 2003, č. 5, 141 s. ISSN 1213-5313.

⁵⁵ ŠÁMAL, P. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck. Velké komentáře. 1498 s. ISBN 978-80-7400-428-5.

K tomu je nutné uvést, že se jedná o hlediska, kterými se musí zabývat zejména znalec z oboru porodnictví. Takový znalec by měl přihlížet k psychickým změnám, kterým matka podléhá a které mají určitou návaznost na laktaci, tlumení mateřského citu již v průběhu těhotenství, a to včetně případných obav ohledně výčitek rodiny, postoje partnera k těhotenství apod. Popsané okolnosti mohou případné rozrušení způsobené porodem posilovat, avšak nemůže se jednat o jedinou příčinu takového rozrušení. Učinit závěr o případné existenci či neexistenci takového rozrušení náleží výhradně orgánu činného v trestním řízení, jelikož se jedná o právní otázku, jejíž posouzení znalci nepřísluší. Znalec – porodník může pouze zodpovídat položené odborné otázky, ze kterých orgány činné v trestním řízení následně vychází při posuzování otázky (ne)naplnění tohoto znaku skutkové podstaty. Relevantní je zejména zjištění délky trvání takového rozrušení způsobeného porodem.⁵⁶

Stav rozrušení způsobeného porodem zpravidla končí nejpozději usnutím rodičky. Spánek totiž způsobuje utlumení funkce orgánů a nervové soustavy a lze tedy usuzovat, že případné rozrušení končí tímto okamžikem.⁵⁷

Zjišťováním stavu rozrušení způsobeného porodem se zabíral i Nejvyšší soud České socialistické republiky v případě obžalované J. B., která dle odůvodnění rozhodnutí dne 19. 5. 1973 v domě svého otce v koupelně porodila živé dítě ženského pohlaví a dopustila se dle obžaloby trestného činu vraždy tím, že novorozeně záměrně rukama rdousila, načež měla dále dítě několikrát bodnout nůžkami do hrudníku v srdeční krajině v úmyslu jej usmrtit. Poté měla mrtvolu dítěte kuchyňským nožem rozřezat na tři kusy, které poté spálila v kuchyňském sporáku a zbytky těla hodila do popelnice před domem. Obžaloba tento čin neposoudila jako trestný čin vraždy novorozeného dítěte matkou, nýbrž jako trestný čin vraždy. Obžaloba v tomto směru poukázala na výsledky dokazování v přípravném řízení, jelikož obžalovaná J. B., od počátku svého těhotenství neučinila nejmenší přípravy pro případ porodu, nevyhledala žádnou lékařskou pomoc a naopak své těhotenství až do porodu tajila i před členy své rodiny.

Krajský soud v rozsudku naproti tomu posoudil jednání obžalované J. B., jako trestný čin vraždy novorozeného dítěte matkou, neboť usoudil, že obžalovaná své dítě

⁵⁶ KUČERA, J. *Naplnění znaků skutkové podstaty trestného činu vraždy novorozeného dítěte matkou*. Trestněprávní revue. 2003, č. 5, 141 s. ISSN 1213-5313.

⁵⁷ TESAR, J. *Základy soudního lékařství pro právníky*. Státní pedagogické nakladatelství Praha, 1968. 24 s. Číslo publikace: 1013 – 6278.

usmrtila v rozrušení způsobeném bolestmi dlouhotrvajícího porodu, jehož počátek je nutno klást již do doby předcházejícího dne, přičemž tyto bolesti dosahovaly v některých chvílích až hranice snesitelnosti, spolu s okolnostmi poslední doby před porodem, značnou ztrátou krve, celkovým vyčerpáním, což z hlediska fyziologického nevyloučili ani znalci z oboru psychiatrie.

Krajský soud uložil obžalované J. B., trest odnětí svobody při horní polovině trestní sazby, a to zejména pro způsob, jakým naložila s mrtvolou dítěte. Proti tomuto rozsudku podal krajský prokurátor odvolání s odůvodněním, že soud nepřihlédl k zjištění a závěrům znalců psychiatrů, že obžalovaná J. B. od počátku svého těhotenství na usmrcení dítěte pomýšlela. Dále bylo soudu vytýkáno, že psychiatři ve svých výpovědích v hlavním líčení neprokázali, že obžalovaná své novorozené dítě usmrtila v rozrušení způsobeném porodem, ale takovou okolnost pouze připustili.

Nejvyšší soud doplnil dokazování posudkem znalce z oboru porodnictví, který byl v posuzovaném případě dle Nejvyššího soudu nejkompetentnějším znalcem. S ohledem na své zaměření znalec potvrdil správnost posudku, podle něhož obžalovaná své novorozené dítě usmrtila v rozrušení způsobeném porodem.

Dále znalec z oboru porodnictví poukázal na skutečnosti, které správnost tvrzení podporují, tj. skutečnosti, které velmi negativně doléhaly na obžalovanou po celou dobu těhotenství: její nešťastné manželství, její láska ke zploditeli dítěte, který ji opustil, ačkoli dále doufala, že se k ní vrátí, což posílilo její snahu své těhotenství zatím utajit, a proto také neučinila žádné kroky k interrupci a neučinila ani žádné přípravy k porodu a narození dítěte.

Znalec dále poukázal na fakt, že na obžalovanou silně dolehla smrt její vlastní matky, které se nemohla svěřit a obžalovanou tato skutečnost zbavila opory jediné ženy v rodině. Dále znalec poukázal na obavu obžalované, že se s dítětem narozeným mimo manželství neuplatní a obavu, že ji její vlastní otec vyloučí z rodinného kruhu. Znalec uvedl, že je nutno posuzovat tyto okolnosti v celém jejich souhrnu, jelikož vyvolaly velmi silné rozrušení obžalované při porodu a ovlivnily tak značně chování obžalované po porodu a způsob, jakým se zbavila mrtvoly novorozeněte.

Nejvyšší soud proto konstatoval, že odvolání krajského prokurátora týkající se viny obžalované nemohlo mít úspěch, a proto odvolání zamítl a rovněž zrušil napadený

rozsudek ve výroku o trestu uloženému obžalované J. B. a uložil jí trest odnětí svobody v trvání tří a půl roku (viz příloha č. I).⁵⁸

Z tohoto rozhodnutí je patrné, že se nelze při právní kvalifikaci skutku zaobírat pouze toliko otázkou, zda se obžalovaná na příchod novorozeného dítěte připravovala či nikoli, neboť tato skutečnost sama o sobě nevyklučuje možnost právního posouzení skutku jako trestného činu vraždy novorozeného dítěte matkou.

Pohnutka je fakultativním znakem subjektivní stránky trestného činu. Ani skutková podstata předmětného trestného činu tento znak nepožaduje, proto naplnění tohoto znaku není významné pro vznik trestní odpovědnosti. Uvedený znak má však nepochybně vliv na výměru trestu odnětí svobody.

Jedním z nečastějších důvodů usmrcení novorozeného dítěte matkou jsou **narušené vztahy** (partnerský či rodinný). Kučera ve svém příspěvku popsal názornou situaci, kdy manžel svou ženu fyzicky napadl, přičemž hrubě zacházel i s jejich dětmi. Obžalovaná se proto rozhodla ihned po porodu své novorozené dítě usmrtit právě z důvodu, aby nemuselo žít v takovýchto podmínkách.⁵⁹

Dalším motivem pachatelky může být obecně **negativní vztah k dítěti**. Není ojedinělou situací, pokud se žena nestaví do role matky a není schopna přijmout fakt, že by měla vychovávat dítě a starat se o něj. Pro tyto ženy může dítě představovat zátěž a překážku pro plánovaný život, který si pro sebe představovaly. Jako názorný příklad lze uvést případ šestadvacetileté ženy R. P., která v roce 2012 tajila své těhotenství před dlouholetým partnerem i svou rodinou. Ačkoli byla finančně zajištěná a partner si dítě přál, tak i přesto obžalovaná R. P. v létě 2012 porodila tajně na záchodě zdravou holčičku, kterou ihned po jejím narození zardousila roubíkem od toaletního papíru a uskrtila pupeční šňůrou. Poté novorozenou holčičku vložila do igelitové tašky a pohodila na zahradě před domem. Protiprávní jednání dotyčná spáchala, jelikož si nechtěla zničit kariéru.⁶⁰

⁵⁸ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 25. 1. 1974, sp. zn. 7To 45/73.

⁵⁹ KUČERA, J. *Motivace vražd novorozených dětí matkami*. Trestní právo. 2003, č. 7-8, str. 16, 17. ISSN 1211-2860.

⁶⁰ ČTK. *Žena zavraždila své dítě. Soud ji poslal na 16 let do vězení*. [online]. 2012. [cit. 2022-01-30]. Dostupné z WWW: <https://www.tyden.cz/rubriky/domaci/krimi/zena-zavrazdila-sve-dite-soud-ji-poslal-na-16-let-do-vezeni_252369.html>.

Strach ze společenského odsouzení může být dalším motivem pro spáchání předmětného trestného činu. Autorka má však za to, že tento motiv se u pachatele projevoval zejména v předválečném období, neboť v té době neměla svobodná matka ve společnosti příliš velké zastání. Co se týká současnosti, je možné v této souvislosti uvést případ z roku 2012, kdy z takového strachu jednala i obžalovaná I. H., která sama porodila již deset dětí a za své další těhotenství se styděla a bála se právě společenského odsouzení. V březnu 2012 porodila dítě ženského pohlaví, kterému omotala tepláky kolem krku a uškrtila jej.⁶¹

Za další motivy vražd novorozeneckých dětí matkami lze považovat **sociálně-ekonomické pohnutky**, jelikož jsou si ženy vědomy toho, že nemají finanční zázemí pro výchovu potomka. Lze se výjimečně setkat i s případy **vražd ze soucitu**, a to zejména v situaci, pokud se novorozené dítě narodí fyzicky postižené či je k tomuto postižení zvýšený předpoklad. Za výjimečný lze považovat **náboženský motiv**. Naopak se lze relativně často setkat s vraždou **z psychotických pohnutek**, v takovém případě matka trpí maniodepresivní či schizofrenní chorobou, přičemž zavraždí své dítě na základě halucinací a vidin, které tyto choroby zapříčiňují.⁶²

⁶¹ BENEŠ M. *Matka deseti dětí uškrtila novorozence, styděla se za další těhotenství*. [online]. 2013. [cit. 2022-01-30]. Dostupné z WWW: <https://www.idnes.cz/zpravy/cerna-kronika/matka-zavrazidla-novorozene-dite.A130829_112114_budejovice-zpravy_khr>.

⁶² KUČERA, J. *Motivace vražd novorozeneckých dětí matkami*. Trestní právo. 2003, č. 7-8, str. 20. ISSN 1211-2860.

7 Vybrané kazuistiky s prezentací některých specifík trestného činu vraždy novorozeného dítěte matkou

Následující kazuistiky byly autorkou vybrány zejména z důvodu prezentace pohnutek pachatelek, jejich duševního rozpoložení a sociálně-ekonomického zázemí. Zároveň byly důsledně vybrány zejména s ohledem na závěry znaleckých posudků a následné rozhodnutí soudů. Následující podkapitoly jsou členěny na popisy skutku, závěry znaleckých posudků, autorkou vybraná specifika případu a meritorní rozhodnutí soudu v dané věci.

7.1 Trestní věc vedená Městským soudem v Praze pod sp. zn. 41T 8/2018

Následující kazuistika pojednává o případě pachatelky, K. Č., která byla obžalovaná z vraždy svého novorozeného syna. Těhotenství před svým okolím důmyslně tajila, přičemž i na přímé dotazy známých své těhotenství popírala a v ani jednom případě nevyhledala lékařskou péči tak, jak se u těhotné ženy předpokládá. Pachatelka ani neučinila žádné opatření k tomu, aby se o své narozené dítě postarala sama, předala k adopci, či jej anonymně umístila do baby-boxu, případně do zdravotnických zařízení, kde by dítě mělo šanci nadále žít a byla by mu poskytnuta náležitá a odborná péče. K. Č. tajně, bez asistence, porodila živé a životaschopné dítě mužského pohlaví, a to za situace, kdy se v dalších pokojích bytu v době jejího porodu nacházely ještě další dvě dospělé ženy, před kterými obžalovaná těhotenství i porod rovněž tajila.

Následně několik minut až několik desítek minut po porodu obžalovaná novorozence po předchozím uvážení úmyslně usmrtila tak, že ho **nezjištěným způsobem udusila či jej nechala ležet bez potřebné péče a pomoci** po blíže nezjištěnou dobu, nejméně však v řádu několika minut, na chladném místě, čímž u novorozence došlo k udušení z podchlazení, poté jej vložila do igelitové tašky, přičemž věděla, že i tímto způsobem, pokud by novorozenec ještě žil, by došlo k jeho smrti udušením z důvodu nedostatku kyslíku.

Místo porodu uklidila a igelitovou tašku i s tělem mrtvého novorozence zanechala na skřínce požárního hydrantu na společné chodbě v prvním podzemním podlaží bytového domu a následně se vrátila do bytu. Následně tašku objevili dva nezletilí chlapci téhož dne. Nutno dodat, že obžalovaná po činu komunikovala se svým známým o zapůjčení peněz a další den se účastnila oslavy narozenin svého otce.

Znalec z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie u obžalované diagnostikoval anetickou poruchu osobnosti, přičemž se jedná o bezcitnou poruchu, jelikož jednání obžalované svědčí o masivní absenci mateřského pudu, která je součástí této bezcitné poruchy osobnosti. Znalec dále nezaznamenal u obžalované žádnou explicitní, jasně vyjádřenou lítost nad tím, co se stalo, případně nad svým chováním. Podle vyjádření znalce se opakovaně o dítěti vyjadřovala jako o „tom“.

Soud zamítl návrh obhajoby na vypracování znaleckého posudku z oboru zdravotnictví, odvětví porodnictví za účelem posouzení, zda obžalovaná jednala či nejednala v rámci rozrušení způsobeném porodem. Soud v tomto směru poukázal na cílené a racionální chování obžalované v době porodu předcházející i v době bezprostředně následující z provedených důkazů a ze závěrů znaleckých posudků nevyplývá ani nepatrné podezření, že by obžalovaná byla porodem silně rozrušena (nad rámec rozrušení běžného), dále soud vzal v potaz i fakt, že žena rodila potřetí a věděla, jak porod probíhá a nemohla být jeho nástupem či průběhem nijak zaskočena. Obžalovaná od samého počátku porod aktivně utajovala, nijak se na něj nepřipravovala. Možnost, že by obžalovaná jednala v rozrušení způsobeném porodem, byla vyloučena nejen zcela jednoznačnými závěry znalců ale rovněž jednáním samotné obžalované, neboť obžalovaná zcela racionálně uklidila místo porodu, dávala si cigaretu s kamarádkou, poslala logické SMS zprávy týkající se zapůjčení financí, účastnila se oslavy narozenin.

Za této situace se jeví vyžadování znaleckého posudku z oboru porodnictví zcela nadbytečné, přičemž znalecký posudek z tohoto oboru není obligatorním požadavkem). Soud také poukázal na fakt, že v době, kdy obžalovaná zjistila, že začíná rodit, byly v bytě přítomny další dvě dospělé ženy, které mohla obžalovaná upozornit na probíhající porod či je požádat o pomoc. To však obžalovaná neučinila a porod uskutečnila v tichosti tajně bez pomoci. Tato skutečnost vyvrací její původní tvrzení z přípravného řízení, kde vypověděla, že se chystala dítě předat k adopci.

Obžalovaná naplnila jak po stránce subjektivní, tak po stránce objektivní všechny zákonné znaky skutkové podstaty **zvláště závažného zločinu vraždy** podle § 140 odst. 2, odst. 3 písm. c) trestního zákoníku, přičemž jednání obžalované bylo vedeno úmyslem přímým.

V rámci úvah o druhu a výměře trestu pak soud vycházel z trestní sazby stanovené zákoníkem pro daný trestný čin, jež umožňuje uložit trest odnětí svobody v rozmezí

patnácti až dvaceti let či trest výjimečný. Soud jako jedinou polehčující okolnost zohlednil dosavadní bezúhonnost obžalované. Avšak soud nemohl přehlédnout, že se obžalovaná dopustila skutku s rozmyslem na osobě bezbranné. Jako přitěžující okolnost bylo dále vzato konstatování znalce o velmi snížené prognóze resocializace a chybějící upřímné lítosti nad svým jednáním. **Soud uložil pachatelce trest odnětí svobody na 16,5 roku.**

V květnu 2009 rozhodoval Vrchní soud v Praze o odvolání obžalované, přičemž nejpodstatnější námitkou byla **absence znaleckého posudku z odvětví gynekologie** – porodnictví, za účelem zjištění, zda se obžalovaná nedopustila usmrcení svého dítěte v rozrušení způsobeném porodem. Odvolání obžalované bylo zamítnuto s tím, že vrchní soud ve svém rozhodnutí konstatoval, že se zcela ztotožňuje se závěry a odůvodněním soudu prvního stupně. Dále uvedl, že rozrušení způsobené porodem je psychický stav, ke kterému se může vyjadřovat i znalec z odvětví psychiatrie. Dále upozornil na fakt, že sice nepopírá, že znalecký posudek z odvětví porodnictví bývá v těchto věcech obvyklým důkazem, ale rozhodně se **nejedná o důkaz obligatorní**. Jeho vypracování je nutné pouze v případech, kdy skutková a důkazní situace možnost usmrcení novorozence v důsledku rozrušení způsobeného porodem nevyklučuje.⁶³

7.2 Trestní věc vedená Městským soudem v Praze pod sp. zn. 57T 3/2019

Dle autorky byl velmi nestandardním způsobem soudem prvního stupně právně kvalifikován případ pachatelky H. D., která byla Městským soudem v Praze v červnu 2019 shledána vinou tím, že v únoru 2018 odešla z místa svého bydliště se svým 3 týdenním novorozeným synem v náručí, nezjištěným způsobem se dopravila do městské části Praha 4, kde z důvodu, že se o dítě nechce dále starat, jej spícího odložila u vchodu do opuštěného domu na místě od ostatního okolí krytém tůjemi. Pachatelka dítě odložila na beton, ač byla venkovní teplota vzduchu zimou 1° Celsia, přičemž mělo dítě oblečenou pouze čepičku, rukavice a overal s kapucí, pod kterým mělo body, plenu a ponožky. Následně se pachatelka vzdálila z místa za roh domu, kde vyčkala do doby, než bylo dítě nalezeno náhodným svědkem, který nedaleko tohoto míst zaparkoval své vozidlo. Svědek se však na místo před neobydleným domem podíval zcela cíleně, a to ve snaze zamezit příp. poškození či odcizení svého vozu, kde našel na zemi ležícího kojence, kterého

⁶³ Rozhodnutí Městského soudu v Praze ze dne 22. února 2019, sp. zn. 41T 8/2018 ve spojení s Usnesením Vrchního soudu v Praze ze dne 7. května 2019, sp. zn. 7To 32/2019.

odnesl k sobě domů a přivolal záchrannou službu a policii, poškozenému tak žádná újma na zdraví nevznikla. Obžalovaná si však musela být zcela vědoma toho, že podmínky, nedostatečné oblečení dítěte a jeho věk může způsobit nezletilému vážná újma v důsledku podchlazení příp. i smrt a zároveň ani obžalovaná nemohla s jistotou předpokládat, že se objeví náhodný svědek a že se případně kojence ujme a poskytne potřebnou pomoc. Dle rozhodnutí spáchala přečin opuštění dítěte dle§ 195 odst. 1, odst. 2 písm. a) tr. zákoníku a byla odsouzena k trestu odnětí svobody v délce trvání 30 měsíců, a to i za situace, kdy byla na dotyčnou podána obžaloba pro spáchání trestného činu vraždy podle § 140 odst. 2, odst. 3 písm. c) tr. zákoníku ve stádiu pokusu s tím, že se nepodařilo vyvrátit obhajobu obžalované, že syna záměrně odložila na frekventovaném místě a odešla až v době, kdy viděla, že jejího syna odnáší muž popisem odpovídající svědkovi. Státní zástupce proti rozsudku soudu podal odvolání.

Obžalovaná H. D., původem z Vietnamu, otěhotněla s náhodnou známostí, přičemž hledala pomoc u své matky, se kterou však měla časté rozpory. Obžalovaná matce sdělila, že dítě nechce, ale ta ji přesvědčila, ať si ho nechá, že se o dítě bude starat ona. Měsíc po porodu se obžalovaná své matce ozvala s tím, zda by si dítě mohla vzít k sobě a starat se o něj, s čímž matka obžalované souhlasila, přičemž měly následně obstarat potřebné dokumenty v advokátní kanceláři. Obžalovaná však neměla rodný list dítěte, který byl potřebný, odešly tedy společně do bytu matky obžalované s tím, že se vše vyřídí do pár dnů. Téhož dne si v podvečer obžalovaná vzala batoh, dítě do náruče, matce sdělila, že se jde s dítětem pouze projít a dopustila se skutku popsaného výše, přičemž následně vycestovala z ČR. Z toho důvodu bylo po pachatelce vyhlášeno pátrání a následně byl vydán příkaz k zatčení. Obžalovaná byla zadržena v Německu a předána orgánům ČR.

Dle znalců z boru zdravotnictví, odvětví psychiatrie a psychologie byly u obžalované v době spáchání činu částečně sníženy rozpoznávací a ovládací schopnosti, a to měla obžalovaná v době páchaní tr. činu částečně snížené rozpoznávací a ovládací schopnosti, a to vlivem dekompenzace osobnosti s abnormním intelektem (IQ 79). Významný podíl na vlastním rozhodování pachatelky měla snížená, abnormní úroveň intelektu a osobnostní faktory jako nevyzrálost a sociální naivita. Poporodní stav v šestinedělí neměl dle znalců forenzně významný vliv na její jednání.

Obžalovaná na svou obhajobu uvedla, že byla přesvědčena o tom, že dítě na místě někdo najde a postará se o něj. **Toto tvrzení vyvrátil provedený vyšetřovací pokus,** jehož účelem bylo zadokumentování podmínek na místě, kde bylo dítě odloženo, a prověření pravděpodobnosti, že dítě někdo najde. Úkon byl proveden v odpovídajícím čase a v co nejautentičtějších klimatických podmínkách. Na místo, kam obžalovaná odložila dítě, byla položena panenka stejných rozměrů v obdobném oblečení. Vzhledem k tomu, že dítě v době nálezu spalo a nijak se neprojevovalo, nebylo zapotřebí řešit případné hlasové projevy dítěte. Podstatou úkonu bylo zjištění, zda je reálné, aby si dítěte všiml někdo jiný než svědek, který kojence našel z důvodu znalosti tamního prostředí. Závěr vyšetřovacího pokusu byl ten, že **za 35 minut si z celkem 27 osob panenky ležící na místě nálezu novorozeněte nikdo nevšiml.**

V tomto směru je relevantní zmínit znalecký posudek z oboru zdravotnictví, odvětví soudního lékařství. Znalec ve svém znaleckém posudku konstatoval, že šestitýdenní kojeneček, který je ponechaný na promrzlé zemi na holém betonu při teplotě vzduchu 1° Celsia oblečený do overalu s kapucí, dětského body, pleny, čepičky, ponožek a rukavic by v případě vystavení těmto podmínkám po dobu několika desítek minut byl ohrožen na životě. U kojence by došlo k podchlazení, nastal by útlum dechového centra a následně smrt. Znalec uvedl, že kojenci v prvních týdnech nedokážou plně regulovat svoji tělesnou teplotu a kojeneček ve věku nalezeného novorozence se může, pokud není vhodně oblečen, smrtelně podchládit již při teplotách okolo 15° Celsia. Znalec při výsledku v hlavním líčení také uvedl, že dítě by se v důsledku prochladnutí neprobudilo, neboť nadměrný chlad navozuje spánek, vede k útlumu, takže ani pocit hladu by dítě nevzbudil.

Vzhledem k výše uvedeným skutečnostem se autorka nemůže ztotožnit s rozhodnutím Městského soudu v Praze a naopak se zcela ztotožňuje s rozhodnutím Vrchního soudu v Praze z listopadu 2019, který rozhodnutí Městského soudu z podnětu odvolání státního zástupce zrušil a znovu rozhodl.

Vrchní soud v Praze ve svém rozhodnutí uvedl, že obžalovaná, která měla snížené rozpoznávací a ovládací schopnosti v důsledku déletrvající dekompenzace osobnosti, která byla zapříčiněná vinou komplikované sociální situace v době těhotenství a po porodu a také vlivem znatelně sníženého intelektu odešla z místa svého tehdejšího bydliště v náručí se svým nezletilým synem s cílem se jej zbavit, aby o něj nemusela dál

pečovat. Nevhodně oblečeného kojence položila obžalovaná na ničím nekrytou prochladlou betonovou podestu u vchodu do opuštěného domu, který byl od ostatního okolí zakryt vzrostlými tujemi, a to při venkovní teplotě 1° Celsia.

Obžalovaná následně z místa činu bez zájmu o další osud dítěte odešla srozuměna s tím, že kojenci může tím, že jej zcela nedostatečně zanechává ve stavu, kdy nevydává žádné zvuky, které by mohly upoutat cizí pozornost, a to na zastíněném chladném místě, kudy běžně nikdo neprochází ani tam nenahlíží. Vzhledem k venkovní teplotě, která byla téměř na bodu mrazu, byla obžalovaná srozuměna s tím, že může kojenci přivodit těžkou újmu na zdraví a i smrt z podchlazení, přičemž ke smrti ani újmě na zdraví u poškozeného nedošlo, neboť byl šťastnou náhodou nalezen svědkem. Vrchní soud v Praze tak **uznal obžalovanou vinnou ze zvlášť závažného zločinu vraždy** podle § 21 odst. 1 a § 140 odst. 2, odst. 3 písm. c) trestního zákoníku a obžalované uložil trest odnětí svobody v délce trvání 5 let.

Ve svém odůvodnění Vrchní soud došel k závěru, že soud prvního stupně zjistil průběh skutkového děje až do okamžiku, kdy obžalovaná odložila spící dítě na betonovou podestu. Soud plně akceptoval její verzi, podle níž měla vyčkávat skryta za rohem sousedního domu a dítě opustit až v době, co bylo nalezeno. To je však v přímém rozporu s tím, co vyplývá z kamerových systémů sledujícího veřejný prostor v okolí místa činu.

K mimořádnému snížení trestu odnětí svobody Vrchní soud přistoupil primárně z důvodu absence poruchového následku, přičemž je nutno vzít v potaz, že k tomuto nedošlo pouze šťastnou náhodou. Poškozený neutrpěl v důsledku protiprávního jednání žádnou újmu na zdraví, což zásadním způsobem snížilo míru společenské škodlivosti jednání obžalované. Pokus trestného činu v tomto konkrétním případě rozhodně nedosahoval takové typové závažnosti, jaké odpovídají trestní sazby trestu odnětí svobody stanovené za dokonání trestný čin dle § 140 odst. 3 tr. zákoníku. Dále soud přihlédl k duševnímu stavu obžalované, nízkému věku a dalším polehčujícím okolnostem jako je předchozí bezúhonnost, projevená lítost a upřímná snaha napravit svůj čin.⁶⁴

⁶⁴ Rozhodnutí Městského soudu v Praze ze dne 21. června 2019, sp. zn. 57T 3/2019 ve změně rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 7. listopadu 2019, sp. zn. 1To 22/2019.

7.3 Trestní věc vedená Krajským soudem v Ostravě pod sp. zn. 50T 8/2014

V dalším případě, který řešil v listopadu 2014 Krajský soud v Ostravě, byla obžalovaná K. V. shledána vinnou za to, že ačkoli si jako žena, která v minulosti prodělala dva porody, uvědomovala příznaky možného těhotenství, jakož i v následujících měsících, kdy si již byla dobře vědoma toho, že je skutečně těhotná a současně se odmítla ztotožnit s rolí matky, v důsledku své emoční oploštělosti, obav z kritiky ze strany blízkých osob a vyhýbání se řešení problémových situací, své těhotenství a nastávající mateřství nijak neřešila, těhotenství přede všemi tajila, nevyhledala žádnou, v těhotenství obvyklou lékařskou péči.

Navzdory tomu v březnu 2014 během cesty do zaměstnání začala obžalovaná dle výpovědi pociťovat známky počínajícího porodu, nikoho nepožádala o pomoc a naopak skrytě před okolím, sedíc v autobuse hned za řidičem v blízkosti dalších cestujících porodila do volných riflových kalhot živé, donošené a životaschopné dítě mužského pohlaví. Rozhodla se však své mateřství vyřešit okamžitým zbavením se právě narozeného dítěte i za cenu jeho usmrcení. Po příjezdu autobusu bez povšimnutí jiných osob vynesla obžalovaná novorozené dítě v kalhotách z autobusu na málo frekventované místo na okraj parkoviště, kde jej za tmy a při teplotě vzduchu 0° Celsia nijak ošetřené a zcela obnažené položila na chodník, odtrhla pupeční šňůru a odešla do zaměstnání. Obžalovaná nastoupila do zaměstnání na ranní směnu, kterou bez výraznějších zdravotních komplikací a změn v chování odpracovala a prodělaný porod do dne, kdy byla Policií ČR zadržena, tajila. Svým jednáním přivedila svému novorozenému dítěti smrt z podchlazení, k níž došlo několik desítek minut po odložení, přičemž tak **naplnila znaky skutkové podstaty trestného činu vraždy podle § 140 odst. 1, odst. 3 písm. c) tr. zákoníku a byla odsouzena k trestu odnětí svobody v délce trvání 15 let.**

Obžalovaná K. V. v přípravném řízení uvedla, že má dvě děti, které však dala do ústavu z důvodu svých finančních potíží. Žila sama v pronajatém přídomku na zahradě rodinného domu a pracovala jako dělnice. Měla známosti pouze nahodilé. I když si byla vědoma svého těhotenství, nikterak svou situaci neřešila a těhotenských příznaků si záměrně nevšímala, neznala termín porodu a ani se nezajímala o to, co s dítětem po porodu bude. Údajně ani nezjišťovala, zda je dítě živé.

Znalec z oboru klinické psychologie uvedl, že intelektová kapacita obžalované se pohybuje v pásmu výrazného podprůměru a je poznamenána nerovnoměrným vyzríváním v důsledku nepříznivých biologických vlivů. Obžalovaná má tendenci zpochybňovat svůj úsudek a zároveň má strach ze znehodnocení druhými. Znalec dále poznamenal, že obžalovaná projevuje malou sdílností v sociálně náročných situacích, obává se kritiky a odmítnutí a snaží se zavděčit. Zobrazuje se jako osoba s příznaky vyhubavé poruchy osobnosti. Nepřipravovala se na roli matky, avšak ani na vraždu dítěte – jednala zcela pasivně. Obžalovaná narozenému dítěti neposkytla dle znalce žádnou pomoc v návaznosti na myšlenkové pochody obžalované, jelikož se v danou chvíli stalo novorozené dítě pro obžalovanou problémem. Znalec ve svém posudku uvedl, že obžalovaná jednala v návaznosti na své osobnostní rysy a zvolila nejjednodušší a nejprimitivnější volbu a řešení, což podle obžalované v tu chvíli bylo odložení a opuštění dítěte.

Z pohledu znalce se tak nejednalo o akt vykazující známky plánovitosti a promyšlenosti. Dále znalec uvedl, že dětství obžalované bylo zatíženo řadou traumat a pro roli matky chyběl obžalované vzor s tím, že obžalovaná dosud trpí nedostatkem lásky ze strany její vlastní matky. Ačkoli mohla obžalovaná dle obžaloby podniknout kroky ve vztahu k novorozenému dítěti, které by nevedly ke smrti dítěte (dát dítě k adopci, do baby-boxu) tak vzhledem k vyhubavé poruše osobnosti, kterou obžalovaná trpí, dle znalce neustále odkládala jakékoliv řešení, až se dostala do náhlé situace, kterou sama takto nečekala a kterou řešila jediným způsobem, který pro ni v tu chvíli byl nejlogičtější.

Ačkoli soud zvažoval také možnost posouzení skutku jako trestný čin vraždy novorozeného dítěte matkou dle § 142 tr. zákoníku, avšak tato právní kvalifikace nepřicházela v úvahu, neboť daný čin musí být spáchán v rozrušení způsobeném porodem, avšak z provedených důkazů nebylo zjištěno nic, co by tomuto stavu u dotyčné nasvědčovalo. V tomto směru byl přibrán znalec z oboru gynekologie – porodnictví, který konstatoval, že se jednalo o porod spontánní, standardní a nekomplikovaný. Nedošlo dle znalce ani k žádné výrazné alternaci celkového stavu organismu po porodu, nedošlo k žádnému poporodnímu poranění, a obžalovaná vykazovala dobrou bezprostřední poporodní adaptaci a její stav nevybočoval ničím z normálu.

Soud ve svém odůvodnění poukázal na fakt, že obžalovaná neznala termín porodu a počínající porod začala pociťovat za situace, kdy se nacházela v dopravním prostředku.

Tato situace musela z jejího pohledu tudíž nastat náhle a dotyčná na ni musela okamžitě reagovat, což u obžalované nepochybně vyvolalo stres. Při svém podprůměrném intelektu a vyhýbavé poruše osobnosti zvolila řešení pro ni nejjednodušší.

Soud se tedy neztotožnil s názorem státního zástupce, že byl čin spáchán s rozmyslem. Při výměře trestu bylo přihlédnuto k tomu, že se činu obžalovaná dopustila v emočně a psychicky náročné situaci a soud dospěl k závěru, že se jeví dostatečně účinným a odpovídajícím trest vyměřený na samé dolní hranici zákonné trestní sazby; tedy 15 let.⁶⁵

7.4 Trestní věc vedená Městským soudem v Praze pod sp. zn. Nt 302/2021

Předchozí kazuistiky se týkaly případů, kdy byla pachatelka za spáchaný trestný čin odpovědná a k soudu byla ve všech případech podána státním zástupcem obžaloba pro zvlášť závažný zločin vraždy dle § 140 odst. 1, odst. 3 písm. c) tr. zákoníku. Poslední případ byl autorkou práce proto vybrán z toho důvodu, že byl státním zástupcem podán návrh na uložení ochranného léčení psychiatrického.

Dle § 160 odst. 1 tr. řádu bylo policejním orgánem v prosinci 2020 zahájeno trestní stíhání obviněné K. R. pro spáchaní zvlášť závažného zločinu vraždy dle § 140 odst. 1, odst. 3 písm. c) tr. zákoníku. Tohoto činu se měla dotyčná dopustit tím, že za užití malé intenzity síly, zakryla ústa a nos svému synovi v úmyslu jej usmrtit v tomto jednání pokračovala do doby, kdy poškozený upadl do bezvědomí či do stavu podobně se projevujícího. Následně svého syna vystavila po delší dobu trvajícím proudu tekoucí vody, či jeho hlavičku potopila pod vodní hladinu, což mělo za následek jednak pozření vody do trávicího traktu a jednak zejména vdechnutí vody do dýchacích cest, což u poškozeného vedlo k rozvoji otoku mozku, otoku plic, akutnímu rozšíření pravého srdce a akutnímu překrvení orgánů, následně došlo k úmrtí dítěte v důsledku udušení z utonutí. Dotyčná tak měla učinit v prosinci 2020 v ranních hodinách v bytě z blíže nezjištěného důvodu, zřejmě za účelem zastavení pláče svého syna, poškozeného J. R., kterému v době spáchaní činu bylo 14 dní.

Obviněná byla vyslechnuta policejním orgánem a na položené otázky uvedla následující: *„Vystudovala jsem vysokou školu, ale to už jsem se léčila u psychiatricky*

⁶⁵ Rozhodnutí Městského soudu v Praze ze dne 21. června 2019, sp. zn. 57T 3/2019.

s depresi. Je mi 34 let a léčím se celkem 17 let a v roce 2018 mi diagnostikovali roztroušenou sklerózu. S manželem jsem se seznámila na střední škole. Jako poslední jsem pracovala jako účetní v jedné firmě – byla jsem zodpovědná a brala jsem to vážně. Do práce jsem přestala chodit z důvodu těhotenství, které bylo chtěné a plánované a kvůli roztroušené skleróze jsem dostala neschopenku na rizikové těhotenství. Během těhotenství jsem podstoupila dobrovolnou hospitalizaci, protože jsem na tom byla psychicky špatně. Pak jsem byla hospitalizovaná ještě jednou ve Vojenské nemocnici, tam jsem strávila tři týdny a pustili mě domů, ale cítila jsem se čím dál hůř. Pak jsme se přestěhovali a mně bylo ještě hůř, protože jsem měla z toho bytu špatný pocit. Že jsem vybrala špatné místo pro miminko, byl tam hluk a začala jsem se uzavírat do sebe a poté jsem se pokusila spáchat sebevraždu skokem z balkonu. Převezli mě záchrankou a propuštěna jsem byla až chvíli před porodem. To už jsme bydleli jinde a manžel mezitím přestěhoval všechny věci. Pomáhala mi i moje máma, třeba zabalit se do porodnice, nebyla jsem vůbec schopná – chtěla jsem jen polehávat ve tmě a v tichu a nic neřešit. Rodila jsem plánovaně císařským řezem, byla jsem pod celkovou anestézií, ale vím, že jsem dítě po porodu vidět nechtěla. Viděla jsem ho až druhý den – líbil se mi, ale vůbec jsem necítila žádný mateřský pud. Potom nás propustili a začal takový ten kolotoč. Když byl syn vzhůru, tak mi přišlo, že jen pláče, nikdy nebyl vzhůru - jen tak furt jen brečel a já ten pláč nesnášela. Manžel byl hodně starostlivý a aktivní to jen mně to dělalo potíže. Chodila mi pomáhat máma, ale já jsem z toho nebyla moc nadšená, protože mi přišlo, že se neumím dobře postarat a že dělám všechno špatně. Ten den jsem ležela v posteli a manžel spal a vzbudil mě pláč. Odnosla jsem ho do obývacího pokoje a muselo mi přeskočit, vadil mi ten pláč a pravou rukou jsem mu překryla nos, ústa a najednou byl ticho. Potom jsem šla do koupelny a napustila jsem umyvadlo vodou a synovu hlavičku do té vody vložila. Pak už nedýchal a odnesla jsem ho do obývacího pokoje. Poté jsem se snažila oběsit na klíce – ale nešlo mi to. Probudila jsem manžela, že jsem asi zabila našeho syna. Pak přijela záchranná služba a policie – ale to už jsem nevnímala. Byla jsem v šoku. Nechtěla jsem ho zabít, chtěla jsem jen, aby byl zticha. Hrozně mě to mrzí.“

V přípravném řízení byl zkoumán duševní stav obviněné z hlediska psychiatrického a psychologického, přičemž bylo zjištěno, že obviněná dlouhodobě trpí rekurentní depresivní poruchou s rysy emoční lability a roztroušenou sklerózou. V době jednání se jednalo o těžkou fázi s psychotickými příznaky. **Její rozpoznávací i ovládací schopnosti ve vztahu k vraždě byly vymizelé.** V návaznosti na zjištění této skutečnosti

bylo znalci navrženo uložení ochranného psychiatrického léčení ústavní formou, a to i s ohledem na sebevražedné sklony obviněné.

Státním zástupcem s ohledem na výše zmíněné skutečnosti bylo **trestní stíhání zastaveno**, neboť obviněná nemohla s ohledem na duševní poruchu v době spáchání činu rozpoznat jeho protiprávnost ani ovládat své jednání, její rozpoznávací i ovládací schopnosti byly zcela vymizelé – **soud na návrh státního zástupce uložil K. R. ochranné léčení psychiatrické v ambulantní formě výkonu.**⁶⁶

7.5 Shrnutí

V prvních třech případech vybraných autorkou se jednalo o utajované těhotenství, přičemž ani jedna z pachatelek se na přicházející těhotenství nikterak nepřipravovala a zároveň je z trestních spisů zcela zřejmé, že tyto ani neplánovaly porod v nemocnici, ale vždy porodily svépomocí a dítě následně zadusily či ponechaly svému osudu bez jakékoli pomoci.

Součástí spisového materiálu logicky nemůže být podrobnější rozbor sociální situace matky, jejího rodinného zázemí a dalších okolností, které mohou hrát roli při takovém, pro běžného člověka nepochopitelném jednání, jakým je ignorování probíhajícího těhotenství, jeho utajení před rodinnými příslušníky, partnerem apod.

Všechny tyto skutky byly kvalifikovány jako trestný čin vraždy podle ustanovení § 140 odst. 2, odst. 3 písm. c) tr. zákoníku, na osobě mladší 15 let.

Jak již bylo zmíněno v úvodních pasážích práce v konstrukci skutkových podstat trestných činů vraždy a vraždy novorozeného dítěte matkou, jsou jen drobné rozdíly a existuje mez těmito trestnými činy poměrně velmi tenká hranice, jejíž překročení je odvislé od zjištěných důkazů v konkrétní trestní věci.

Za obligatorní důkaz lze považovat vyžádání znaleckého posudku z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie a psychologie, neboť poměrně často dochází v případech tohoto protiprávního jednání ke zjištění nepřičetnosti, příp. snížené nepřičetnosti u osoby pachatelky – viz případ řešený Městským soudem v Praze pod sp. zn. Nt 302/2021 – zde

⁶⁶ Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 12. srpna 2021, sp. zn. Nt 302/2021.

poprvé můžeme vidět jak připravenost na příchod novorozence, tak zároveň ale použití vícero mechanismů usmrcení dítěte.

Nelze ale přehlédnout fakt, že dvě ze tří pachatelek odsouzené za TČ vraždy dle § 140 odst. 2, odst. 3 písm. c) tr. zákoníku trpěly dle autorky poruchou osobnosti, které na jednání pachatelek měly značný vliv (snížený intelekt, sociální naivita, vyhýbavá porucha osobnosti).

Co se týká dalších shodných rysů, za tyto považuje autorka poporodní psychické poruchy. Období těhotenství je pro ženy z důvodu neurohormonálních změn rizikové jak pro vznik nových psychických poruch, tak pro návrat psychických poruch, které měla žena diagnostikované v dřívější době. U ženy se může objevit celá řada duševních poruch, které mají počátek právě v době těhotenství.

Jedná se především o poporodní depresi či poporodní psychózu. Poporodní deprese se řadí mezi nejběžnější duševní poruchy v poporodním období. Touto depresí jsou ohroženy zejména ty ženy, které se již v dřívější době léčily pro depresi a je velká pravděpodobnost, že se u těchto žen dostaví relaps již dříve diagnostikované poruchy. Mezi další rizikové faktory patří rodinná anamnéza deprese, problémy v manželství, absence podpory ze strany partnera (rodiny), anamnéza sexuálního zneužívání, finanční problémy či neplánované těhotenství. Je třeba však zohlednit i možné další duševní poruchy jako je např. *Syndrom poporodního blues*, tento syndrom se může objevit už v rádech několika hodin od porodu a během několika dní odeznívá.

Typickými příznaky pro tento syndrom je plačtivost, podrážděnost, emoční labilita a úzkost. U matek trpících poporodní depresí je příznačné riziko suicidálního chování. Poporodní psychóza se vyznačuje u matky stavem zmatenosti, bludy vztahovačnosti, paranoi, žárlivosti, velikášství, podezřívavosti ale i poruchou vnímání a orientace.

Obecně se pojem „psychóza“ v psychiatrii používá jako označení pro závažnou duševní poruchu, která se vyznačuje ztrátou kontaktu s realitou. Důležité je zmínit, že charakteristický pro psychózu je výskyt psychotických příznaků, jako jsou například poruchy vnímání, mezi které se řadí halucinace či iluze. Mezi psychotické příznaky se dále řadí formální a obsahové poruchy myšlení, které často doprovází poruchy chování. U matek s poporodní psychózou je nutná hospitalizace vzhledem ke skutečnosti, že matka

může ublížit jak sobě tak svému novorozenému dítěti z psychotické motivace.⁶⁷ Poporodní psychické poruchy mohou ovlivnit v negativním slova smyslu přičetnost pachatelky v době spáchání trestného činu, a proto lze za nezbytné považovat řádné znalecké zkoumání.

V závěru práce se bude autorka věnovat stěžejním podkladem pro rozhodnutí soudu – tedy znaleckými posudky z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie a psychologie a rovněž z odvětví gynekologie – porodnictví. Otázka právní kvalifikace činu je právní otázkou, kterou musí v konečné fázi zodpovědět soud, přičemž jsou znalecké posudky stěžejním důkazem pro meritorní rozhodnutí.

Naopak z vybraných případů vyplývá, že průkazným důkazem není znalecký posudek z oboru zdravotnictví, odvětví gynekologie (více sp. zn. 41T 8/2018). Důvodem je především to, že k zodpovězení relevantních otázek mnohdy dochází již na podkladě závěrů znaleckého posudku z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie a psychologie. Vyžádání si znaleckého posudku z odvětví gynekologie lze tak považovat za nadbytečné.

⁶⁷ TAKÁCS, L., SOBOTKOVÁ, D., ŠULOVÁ L., ed. *Psychologie v perinatální péči: praktické otázky a náročné situace*. Praha: Grada, 2015. 75 s. ISBN 978-80-247-5127-6.

8 Závěr

V bakalářské práci se její autorka věnovala problematice trestného činu vraždy novorozeného dítěte matkou. Jako hlavní cíl bakalářské práce bylo stanoveno přehledným způsobem definovat podmínky trestní odpovědnosti za spáchání předmětného trestného činu. Tento cíl byl naplněn v rámci zpracování samostatné kapitoly č. 6, analýzy skutkové podstaty trestného činu vraždy novorozeného dítěte matkou, v níž byly povedeny a současně podrobně charakterizovány zákonné znaky tohoto specifického trestného činu.

Jako vedlejší cíl bakalářské práce bylo stanoveno zjistit společné aspekty typické pro trestný čin vraždy novorozeného dítěte matkou, případně upozornit na jednotlivá zjištěná specifika. Tento vedlejší cíl byl splněn v rámci souhrnu kapitoly č. 7.

V rámci praktické části práce jsem na základě analýzy vybraných kazuistik dospěla k závěru, že stěžejním důkazem majícím vliv na rozhodování o právní kvalifikaci není znalecký posudek z oboru zdravotnictví, odvětví gynekologie tak, jak se zmiňuje v odborných knihách, komentářích a člancích – naopak mám za to, že relevantnější v tomto směru je znalecký posudek z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie a psychologie.

Mimo jiné interpretace předělu mezi poruchou osobnosti a duševní poruchou, resp. snížením či vymizením ovládacích a rozpoznávacích schopností je přitom v soudní praxi častým konfliktním bodem i v případě jiných trestných činů, kde psychický stav pachatele hraje významnou roli.

Pro soudce, jako osobu vzdělanou sice obecně humanitně a mnohdy i částečně odborně (v rámci volitelných předmětů sociální psychologie, psychopatologie apod.), je přitom velmi obtížné kriticky analyzovat závěry znalců týkající se duševního stavu obviněných. Nadto se logicky jedná o posuzování duševního stavu osoby v době předcházející mnohdy i o roky dobu zpracovávání znaleckého posudku. Psychologie a psychiatrie jsou ze své podstaty vědními obory neexaktními. Pracují s jevy, které většinou nelze ověřovat experimentálně, není možné je kvantifikovat, případně matematicky modelovat. Závěry znalců v takových případech mohou být rozdílné, i pokud se jedná o erudované odborníky přistupující k věci maximálně objektivně a profesionálně.

Situace, v níž ať již z jakýchkoli důvodů jedná matka způsobem popsaným v předmětném ustanovení tr. zákoníku, je velmi obtížně vnímatelná jakoukoli třetí osobou a to včetně odborníků. Určitou roli může hrát i komplikovanější percepce stavů souvisejících s těhotenstvím a mateřstvím ze strany odborníků - mužů.

Soudce se při posuzování takových případů dostává do situace, kdy se musí ještě o mnoho více než v jiných případech spoléhat na výstupy znaleckých posudků a případně na výpovědi znalců. Obhajoba pak má možnost nechat si zpracovat vlastní znalecký posudek, přičemž pokud by takový posudek vyzněl v neprospěch obviněné, neměl by být obhájcem vůbec procesně použit. Teoreticky tak obhájce může nechat zpracovat řadu posudků a vybrat pro procesní účely ten nejvíce vyhovující z hlediska hájení zájmů klienta. V praxi samozřejmě většina odborníků do jisté míry bývá schopna předběžně predikovat výsledek svého znaleckého zkoumání.

V průběhu řízení v takové věci jsou přítom výsledky znaleckých zkoumání alfou a omegou pro hodnocení jednání pachatelky, resp. pro podřazení takového jednání pod znaky konkrétní skutkové podstaty. Jednou z úloh znalců obhajoby se tak může stávat i zpochybňování znaleckých posudků vyhotovených na základě opatření orgánu činných v tr. řízení. Velmi jednoduše se tak může hlavní líčení stát kolbištěm odborných názorů, v nichž se soudce a ostatní účastníci jen obtížně orientují a ještě obtížněji z nich vyvozují závěry podstatné pro soudní řízení, tedy objektivní závěry o duševním stavu pachatelky v době spáchání činu. Soud by tak dle autorky neměl spoléhat výlučně na závěry znalců. Ti přitom v takových případech svým závěrem minimálně do jisté míry a z materiálního hlediska posuzují právní otázku.

Pro soudce je pak logicky relevantním řešením vnímat důkaz v podobě znaleckého posudku jako objektivní a relevantní a postavit na něm výrok i jeho odůvodnění. Do jisté míry je možné považovat takový postup jako alibistický, nicméně lepší, resp. praktičtější systémové řešení není v současné době k dispozici. Přesto se i s ohledem na běžnou praxi určité zlepšení nabízí. V případech, kdy jsou ve věci zpracovány dva, nebo více znaleckých posudků s diametrálně odlišnými závěry, má soud možnost opatřením přibrat ke zpracování revizního posudku znalecký ústav – ze zákona jde o korporace kolektivní, které sdružují odborníky s určitým zaměřením a specializací. Z principu lze předpokládat u znaleckých ústavů vyšší míru konformity s nejvyšší úrovní

současného vědeckého poznání a do jisté míry i vyšší odolnost proti rizikům jiného než zcela nezaujatého a objektivního zkoumání.

Autorka na základě shora uvedených skutečností tedy jako návrh *de lege ferenda*, navrhuje, aby byla v tr. řádu vhodným způsobem ustanovena povinnost soudů nechat zpracovávat znalecké posudky v případech usmrcení dítěte matkou výlučně znalecké ústavy. Soustředěním znalecké činnosti do několika ústavů by tak logicky docházelo i ke koncentraci kazuistik a s větším počtem zpracovávaných případů by nevyhnutelně rostla i odborná úroveň takových ústavů v porovnání se stavem, kdy většina znalců v oboru psychologie se takovému zkoumání věnuje jen několikrát za svoji kariéru.

1. Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje

1. DRAŠTÍK, A. *Přehled judikatury*. Praha: ASPI. Přehledy judikatury (ASPI). 386 s. ISBN 978-80-7357-253-2.
2. HIRT, M., VOREL F. *Soudní lékařství*. Praha: Grada Publishing, 2016. 272 s. ISBN 978-80-247-5680-6.
3. JELÍNEK, J. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges. Student (Leges). 976 s. ISBN 978-80-7502-236-3.
4. KLÍMA, K. *Komentář k Ústavě a Listině*. 2., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. 1448 s. ISBN 978-80-7380-140-3.
5. KMEC. J., KOSAŘ, D., KRATOCHVÍL, J., BOBEK M. *Evropská úmluva o lidských právech: komentář*. [Praha]: C.H. Beck. Velké komentáře. 1696 s. ISBN 978-80-7400-365-3.
6. KUČERA, J. *Motivace vražd novorozených dětí matkami*. Trestní právo. 2003, č. 7-8. ISSN: 1211-2860.
7. KUČERA, J. *Naplnění znaků skutkové podstaty trestného čin vraždy novorozeného dítěte matkou*. Trestněprávní revue. 2003, č. 5, 345 s. ISSN 1213-5313.
8. KÜHN, Z. *K otázce vymezení pojmu lidského plodu z hlediska trestního práva*. Trestní právo: odborný časopis pro trestní právo a obory související. Praha: Orac, 1998.19 s. ISSN: 1211-2860.
9. MITLÖHNER, M., REŽŇÁKOVÁ, M. *K vymezení objektu trestných činů proti životu*. Trestní právo: odborný časopis pro trestní právo a obory související. Praha: Orac, 1998. 17 s. ISSN: 1211-2860.
10. NOVOTNÝ, F., SOUČEK J. *Trestní právo hmotné*. 3., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. 400 s. ISBN 978-80-7380-291-2.
11. SOUSEDÍK, S. *Svoboda a lidská práva: jejich přirozenoprávní základ: esej*. Praha: Vyšehrad. Moderní myšlení. 132 s. ISBN 978-80-742-9036-7.
12. ŠÁMAL, P. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Velké komentáře. 3632 s. ISBN 978-80-7400-428-5.
13. TAKÁCS, L., SOBOTKOVÁ, D., ŠULOVÁ L., ed. *Psychologie v perinatální péči: praktické otázky a náročné situace*. Praha: Grada, 2015. 208 s. ISBN 978-80-247-5127-6.

14. TAUCHEN, J., a SCHELLE K. *Trestné činy proti životu a zdraví včera a dnes*. Ostrava: Key Publishing, 2015. Monografie (Key Publishing). 405 s. ISBN 978-80-7418-248-8.
15. TESAŘ, J. *Soudní lékařství*. Vydání 3. Avicem, zdravotnické nakladatelství, n.p. 1985. 799 s.
16. TESAŘ, J. *Základy soudního lékařství pro právníky*. Státní pedagogické nakladatelství Praha, 1968. 54 s. Číslo publikace: 1013 – 6278.
17. VOJÁČEK, L., SCHELLE K., KNOLL V. *České právní dějiny*. 2., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. 704 s. ISBN 978-80-7380-257-8.

Elektronické zdroje

1. BENEŠ M. *Matka deseti dětí uškrtila novorozence, styděla se za další těhotenství*. [online]. 2013. [cit. 2022-01-30]. Dostupné z WWW: <https://www.idnes.cz/zpravy/cerna-kronika/matka-zavrazidla-novorozene-dite.A130829_112114_budejovice-zpravy_khr>.
2. ČTK. *Matka chtěla utišit novorozeně, předávkovala ho kodeinem*. [online]. 2021.[cit. 2022-01-30]. Dostupné z WWW: <<https://www.novinky.cz/krimi/clanek/matka-zabila-novorozene-kdyz-ho-chtela-utisit-kodeinem-pujde-na-10-let-do-vezeni-40366155>>.
3. ČTK. *Zabila své novorozeně, ve vězení stráví čtyři roky*. [online]. 2005. [cit. 2022-01-30]. Dostupné z WWW: <<https://www.novinky.cz/krimi/clanek/zabila-sve-novorozene-ve-vezeni-stravi-ctyri-roky-40099478>>.
4. ČTK. *Žena zavraždila své dítě. Soud ji poslal na 16 let do vězení*. [online]. 2012. [cit. 2022-01-30]. Dostupné z WWW: <https://www.tyden.cz/rubriky/domaci/krimi/zena-zavrazdila-sve-dite-soud-ji-poslal-na-16-let-do-vezeni_252369.html>.
5. KALAŠOVÁ, B. *Děti ve starověku* [online]. 2004 [cit. 2022-01-03]. Dostupné z WWW: <<http://antika.avonet.cz/article.php?ID=1503>>.
6. PITT E. Steven, BALE M. Erin. *Neonaticide, Infanticide, and Filicide: A Review of the Literature*. *Journal of the American Academy of Psychiatry and the Law*. Bull Am Acad Psychiatry Law, Vol. 23, No. 3 [online]. 1995 [cit.

- 2022-01-03]. Dostupné z WWW:<
<http://jaapl.org/content/jaapl/23/3/375.full.pdf>>.
7. PERDOCH, J. *Nůžkami na nehty ubodala své novorozené dítě*. [online]. 2015. [cit. 2022-01-30]. Dostupné z WWW:<
<https://www.denik.cz/moravskoslezsky-kraj/nuzkami-ubodala-sve-novorozene-dite-dostala-16-let-se-zvysenou-ostrahou-20150427-cv8s.html>>.
8. VÁVRA, L. *Vražda, nebo zabití, otázka pro znalce?* 2020 [on-line]. [cit. 2022-03-08]. Dostupné z WWW: <
<https://www.pravniprostor.cz/clanky/trestni-pravo/vrazda-nebo-zabiti-otazka-pro-znalce>>.

Legislativní dokumenty

2. CÍSAŘSKÝ PATENT. Zákon č. 117 Císařského patentu ze dne 27. května 1852 o zločinech, přečinech a přestupcích. In *Trestní zákony platné v Čechách a v zemi moravsko-slezské*, sv. VIII., 1993. 135 s.
3. ČESKO. Zákon č. 40 České republiky ze dne 8. ledna 2009, trestní zákoník, § 142. Dostupné z WWW: < https://eagri.cz/public/web/mze/legislativa/pravni-predpisy-mze/tematicky-prehled/Legislativa-ostatni_uplna-zneni_zakon-2009-40.html>.
4. ČESKO. Zákon č. 418 České republiky ze dne 27. října 2011, o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, § 7. Dostupné z WWW: < <https://www.epravo.cz/top/zakony/sbirka-zakonu/zakon-ze-dne-27-rijna-2011-o-trestni-odpovednosti-pravnicky-ch-osob-a-rizeni-proti-nim-18665.html>>.
5. OSN. Úmluva o právech dítěte ze dne 7. ledna 1991. Dostupné z WWW: <https://www.osn.cz/wp-content/uploads/2015/03/umluva-o-pravech-ditete.pdf>.

Ostatní zdroje

Kromě výše uvedených zdrojů byly při zpracování bakalářské práce využity následující materiály:

- Rozhodnutí Krajského soudu v Ostravě ze dne 7. listopadu 2014, sp. zn. 50T 8/2014.
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 25. ledna 1974, sp. zn. 7To 45/73.
- Rozhodnutí Městského soudu v Praze ze dne 22. února 2019, sp. zn. 41T 8/2018.
- Rozhodnutí Městského soudu v Praze ze dne 21. června 2019, sp. zn. 57T 3/2019.

- Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 7. listopadu 2019, sp. zn. 1To 22/2019.
- Usnesení o zahájení trestního stíhání ze dne 28. prosince, č.j. KRPA-319257-61/TČ-2020-000071.
- Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 12. srpna 2021, sp. zn. Nt 302/2021.
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 1. 8. 1986, sp. zn. (Rt) Ntd 246/86.

6. Seznam zkratk

čl.	článek
ČSFR	Česká a Slovenská Federativní Republika
LZPS	Listina základních práv a svobod
n.l.	našeho letopočtu
OČTŘ	Orgány činné v trestním řízení
tr. zákoník	trestní zákoník
tr. řád	trestní řád

7. Seznam tabulek

Tabulka 1 - komparace TČ proti životu a zdraví)	22
---	----

8. Přílohy

Příloha č. I. Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 25. ledna 1974, sp. zn. 7To 45/73.

Nejvyšší soud České socialistické republiky, 7 To 45/73, [R 38/1976 tr.]

Č. 38/1976 sb. rozh.

K zjišťování stavu "rozrušení způsobeného porodem" ve smyslu § 220 tr. zák.

(Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 25. 1. 1974 sp. zn. 7 To 45/73.)

Citovaným rozsudkem Nejvyšší soud ČSR zamítl odvolání krajského prokurátora proti rozsudku krajského soudu v Ostravě ze dne 15. 10. 1973 sp. zn. 2 T 37/74 ohledně obžalovaného F. M. a současně z podnětu téhož odvolání zrušil napadený rozsudek ve výroku o trestu uloženém obžalované J. B. a uložil jí podle § 220 tr. zák. trest odnětí svobody v trvání tři a půl roku, pro jehož výkon jí podle § 39a odst. 2 písm. a) tr. zák. zařadil do první nápravně výchovné skupiny.

Z odůvodnění:

Obžalovaná J. B. byla obžalobou krajského prokurátora v Ostravě stíhána pro trestný čin vraždy podle § 219 tr. zák. Podle tvrzení obžaloby se obžalovaná J. B. dopustila zažalovaného trestného činu vraždy dne 19. 5. 1973 v domě svého otce v O. krátce poté, kdy v koupelně porodila živé dítě ženského pohlaví, tím, že je záměrně nejdříve rukama rdousila, načež je několikrát bodla nůžkami do hrudníku v srdeční krajině v úmyslu je usmrtit. Na to podle téhož tvrzení mrtvolu dítěte kuchyňským nožem rozřezala na tři kusy, které spálila v kuchyňském sporáku, a zbytky hodila do popelnice před domem.

I když obžalovaná J. B. usmrtila své dítě bezprostředně po porodu, neposoudila obžaloba její čin jako trestný čin vraždy novorozeného dítěte matkou podle § 220 tr. zák., nýbrž - jak již bylo řečeno - jako vraždu podle § 219 tr. zák. To proto, že podle výsledků dokazování provedeného v přípravném řízení, jak je hodnotila obžaloba, obžalovaná J. B. od počátku svého těhotenství nečinila nejmenší přípravy pro případ porodu, nevyhledala lékařskou pomoc, naopak své těhotenství úzkostlivě až do počátku porodu tajila i před

členy své rodiny a dítě právě zrozené usmrtila přesto, že byla varována svým bratrem F. M., když vnikl do koupelny, aby dítě nezabíjela, že bude za to trestána.

Obžaloba vycházela zejména z posudku znalců psychiatrů dr. U. a dr. T., kteří - aniž po vyšetření obžalované shledali u ní duševní chorobu nebo poruchu - se zřetelem k okolnostem již naznačeným, dospěli k závěru, že obžalovaná J. B. v době činu mohla nejen rozpoznat společenskou nebezpečnost svého jednání a též je ovládat, ale že od počátku svého těhotenství a v celém jeho průběhu na usmrcení dítěte pomýšlela, což podle nepřímého závěru jmenovaných znalců, vysloveného jimi v přípravném řízení, vylučovalo usmrcení dítěte obžalovanou ve stavu jejího rozrušení způsobeného porodem.

Rozsudek krajského soudu naproti tomu posoudil jednání obžalované J. B. jako trestný čin vraždy novorozeného dítěte matkou podle § 220 tr. zák. K tomuto právnímu závěru dospěl krajský soud po dokazování provedeném v hlavním líčení, zejména hodnocením posudku znalců psychiatrů v souvislosti s posudkem znalce z oboru porodnictví dr. S. a se zřetelem k ostatním skutečnostem za trvajících těhotenství obžalované J. B., jak vyplynuly z dalších důkazů. Z posudku znalců psychiatrů a ve shodě s ním dospěl rozsudek krajského soudu k závěru, že obžalovaná nebyla v době činu postižena duševní chorobou nebo poruchou, které by ji činily nepřičetnou, a tím za její čin též neodpovědnou, poněvadž se ho nedopustila v psychotickém, tedy patologickém stavu. Ze skutečností zdůrazněných znalcem z oboru porodnictví v souladu s výsledky dokazování, jimž nic neodporuje, však krajský soud usoudil, že obžalovaná J. B. usmrtila své novorozené dítě v rozrušení způsobeném bolestmi dlouhotrvajícího porodu, jehož počátek nutno klást již do doby předcházejícího dne. Tyto bolesti, dosahující v některých chvílích až hranici snesitelnosti, spolu s okolnostmi poslední doby před porodem, se značnou ztrátou krve a celkovým vyčerpáním rodičky zeslabily podle názoru krajského soudu její vůli a ovlivnily její počínání, tj. usmrcení novorozeného dítěte, což nutno považovat za čin spáchaný v rozrušení způsobeném porodem. To posléze z hlediska fyziologického nevyloučili ani znalci psychiatři.

Krajský soud uložil obžalované J. B. trest při horní polovině trestní sazby uvedené v § 220 tr. zák. zejména pro způsob, jakým naložila s mrtvolou novorozeněte, ačkoli jinak

zdůrazňuje řadu polehčujících okolností svědčících obžalované, jakož i její velmi dobrou pověst a skutečnost, že nikdy před tím nebyla stíhána pro jakýkoli delikt.

Proti rozsudku krajského soudu podal krajský prokurátor odvolání, v němž brojí proti tomu, že obžalovaná nebyla uznána vinnou podle obžaloby. Opakuje přitom v podstatě důvody obžaloby a vytýká napadenému rozsudku zejména, že při hodnocení důkazů nepřihlédli dostatečně k zjištění a závěrům znalců psychiatrů, že obžalovaná J. B. od počátku svého těhotenství až do usmrcení dítěte na toto usmrcení pomýšlela. Přitom odvolatel ve svém odvolání uvádí, že znalci psychiatři ve svých výpovědích v hlavním líčení neprokazují, že obžalovaná J. B. usmrtila své novorozené dítě v rozrušení způsobeném porodem, nýbrž že jmenovaní znalci takovou okolností činu jen připouštějí, a dodává doslova "Oba znalci (tj. psychiatři) po uvážení všech okolností, za nichž obžalovaná novorozeně porodila a usmrtila, připustili, že se činu mohla dopustit v rozrušení způsobeném porodem". Dále však dodává, že znalci psychiatři "nezjistili a nemohli proto ani uvést žádný objektivní znak, který by pro takové rozrušení u obžalované svědčil" a že "ve svém závěru vycházeli pouze z obecných praktických zkušeností".

V důsledku toho navrhuje odvolatel, aby Nejvyšší soud ČSR napadený rozsudek zrušil v celém rozsahu a aby věc vrátil krajskému soudu v Ostravě k novému projednání a rozhodnutí.

Nejvyšší soud ČSR přezkoumal zákonnost a odůvodněnost všech výroků napadeného rozsudku, proti nimž mohl odvolatel podle zákona podat odvolání. Přezkoumal i správnost řízení, které napadenému rozsudku předcházelo, a dospěl k těmto závěrům:

Přesto, že samo odvolání v souladu s tvrzením znalců psychiatrů zdůrazňuje, že tito znalci posléze nevyloučili, že obžalovaná J. B. své novorozené dítě usmrtila v rozrušení způsobeném porodem, což vzhledem k zásadě, že pochybnosti ve skutkovém zjištění svědčí se zřetelem k presumpci nevin (§ 2 odst. 2 tr. ř.) obviněnému a ne proti němu, doplnil Nejvyšší soud ČSR dokazování týkající se uvedené pochybnosti posudkem znalce z oboru porodnictví, univerzitního profesora MUDr. J. P., DrSc. Nejvyšší soud ČSR to považoval za nutné, poněvadž se znalci psychiatři původně (v přípravném řízení)

neomezili pouze na vyšetřovatelem požadovanou otázku příčetnosti obžalované J. B. v době činu (ve smyslu § 12 tr. zák.).

V souvislosti s názorem, že na usmrcení novorozeněte obžalovaná pomýšlela již dlouho před činem, prohlásili, že obžalovaná novorozeně neusmrtila v rozrušení způsobeném porodem, a teprve po posudku znalce z oboru porodnictví dr. S. připustili v hlavním líčení z fyziologického hlediska možnost takového rozrušení. Bylo proto třeba zjistit především, z kterého lékařského oboru je vzhledem k specializaci nejpovolanější znalec, aby posoudil otázku rozrušení způsobeného porodem. To zejména i proto, že dr. U. v hlavním líčení prohlásil, že k tomu není jako psychiatr kompetentní. Posudkem prof. P. je jednoznačně zjištěno, že nejkompetentnějším znalcem v naznačeném směru je porodník, neboť jde o posouzení projevů rodičky při porodu nebo bezprostředně po něm. V dalším pak znalec prof. P. nejen potvrdil správnost posudku dr. S., podle něhož obžalovaná usmrtila své novorozené dítě v rozrušení způsobeném porodem vzhledem k okolnostem dr. S. uváděným. Poukázal i na skutečnosti, jež správnost zmíněného závěru ještě více zdůrazňují. Jsou to zejména skutečnosti zjištěné výsledky dokazování včetně údajů obžalované, tj. skutečnosti, které velmi tísnivě doléhali po celou dobu jejího těhotenství na obžalovanou: její nešťastné manželství, její láska k zploditeli dítěte, který ji opustil, o němž však stále ještě doufala, že se k ní vrátí, což jí podle jejího nevyvráceného tvrzení bránilo, aby učinila kroky k interrupci, a naopak posílilo její snahu své těhotenství zatím utajit, a proto také neučinila přípravy pro případ porodu a narození dítěte. Zvláště však nelze podle prof. P. pustit ze zřetele smrt matky obžalované, když již byla obžalovaná těhotná. Nejenže to silně dolehlo na obžalovanou (jako to též potvrdily svědkyně K. a K.), ale zbavilo ji to opory, která mohla nejvýznamnějším způsobem na ni kladně působit, opory jediné ženy v rodině, jež by byla mohla těhotenství své dcery rozpoznat. Před matčinou smrtí se jí obžalovaná však nemohla svěřit pro vážnost choroby. Znalec prof. P. poukázal i na to, že není zanedbatelná obava obžalované, že se s dítětem narozeným mimo manželství neuplatní, jak to vyslovila před bratrem F. M., ani strach z otce, že ji vyloučí z rodinného kruhu. Jsou to vesměs obavy vyplývající z nesprávných názorů a přežitků minulosti přetrvávajících však dosud v myslích mnoha lidí o hanlivosti nemanželských dětí i nemanželské matky. Nelze proto podle prof. P. souhlasit s názory psychiatrů, kteří zpochybnili obavu obžalované z otce jen proto, že jí blíže nedovedla konkretizovat. Všechny tyto pro obžalovanou tísnivé zážitky a dojmy z poslední doby

mohly podle prof. P. značnou měrou nepříznivě ovlivnit její psychiku, které spolu s okolnostmi již zdůrazněnými znalcem dr. S. (skutečnostmi, jimiž byl provázen porod obžalované), je třeba posuzovat v celé jejich souvislosti jako komponenty, které vyvolaly dokonce velmi silné rozrušení obžalované při porodu a v jeho průběhu. Ovlivnily však značně i chování obžalované po porodu, způsob, jakým odstranila mrtvolu novorozeněte.

Každý porod působí podle téhož znalce na psychiku rodičky, i když je to proces fyziologický a ne patologický. Ovšem vždy je tento proces provázen bolestmi, zvláště při poruše souhry práce děložního těla a hrdla, na kterou lze u obžalované usuzovat - jak to již zdůraznil dr. S. - z délky, po kterou porod trval, přihlédne-li se ke všem jeho fázím. U obžalované byla působením těchto faktorů její psychika velmi nepříznivě ovlivněna.

Tento posudek považuje Nejvyšší soud ČSR za jeden z nejvýznamnějších důkazů pro závěr, že obžalovaná usmrtila své novorozené dítě v rozrušení způsobeném porodem, neboť v žádném směru není tento důkaz v rozporu s ostatními výsledky dokazování, jak je podrobně analyzoval a zhodnotil již napadený rozsudek. Není posléze v podstatě v rozporu ani s posudkem znalců psychiatrů, jak byl upřesněn v hlavním líčení. Znalecký posudek prof. P. toliko odstranil pochybnost, která vznikla při srovnání posudku psychiatrů a porodníka, takže závěr o rozrušení obžalované J. B. způsobeném porodem vyznívá nyní jednoznačně.

Odvolání krajského prokurátora týkající se viny obžalované J. B. proto nemohlo mít úspěch.

Neonaticide, Infanticide, and Filicide: A Review of the Literature

Steven E. Pitt, DO and Erin M. Bale, BA

This article summarizes and reviews the literature on neonaticide, infanticide, and filicide. A literature review was conducted using the Medline database: the cue terms neonaticide, infanticide, and filicide were searched. One hundred-fifteen articles were reviewed; of these, 51 are cited in our article. We conclude that while infanticide dates back to the beginning of recorded history, little is known about what causes parents to murder their children. To this end, further research is needed to identify potential perpetrators and to prevent subsequent acts of child murder by a parent.

For many, the murder of a child by his or her own parent is an unfathomable act. In an effort to learn more about this subject, we reviewed the literature on neonaticide, infanticide, and filicide. Our review, which generated 115 articles, was limited to the human race. A significant number of the articles reviewed contained similar and/or repetitive information. Consequently, we selected 51 articles that best captured the essence of our subject matter. Several areas of interest were identified as necessary for inclusion in this article, including a review of the historical and cultural aspects of our topic, in addition to a discussion of classification

systems, motives, filicide and abortion, methods, victims, Munchausen by proxy syndrome (MBPS), sudden infant death syndrome (SIDS), severely handicapped newborns, and the disposition of offenders. Any one of the aforementioned subject areas offers the investigative potential for an individually focused article. For the purpose of this article, each selected topic is reviewed and summarized. The intent of including an abridged and condensed summary of multiple areas is to provide the reader with an overview of several topics related to child murder.

Definition of Terms

Infanticide is the term most commonly used by authors who have written about child homicide. In the interest of clarity and consistency, we will use the terms employed by Resnick¹: *infanticide* is a general term for child murder; *filicide*

Dr. Pitt is the Director of Forensic Psychiatric Services at Arizona State Hospital and an Assistant Clinical Lecturer in the Department of Psychiatry at the University of Arizona Health Sciences Center, Tucson, AZ. E. M. Bale is a graduate student in Clinical Psychology at Sam Houston State University, Huntsville, TX. Address correspondence to: Steven E. Pitt, DO, Arizona State Hospital, 2500 East Van Buren, Phoenix, AZ 85008.

refers to cases in which the murderer is a parent of the child; *neonaticide* is the term used for children who are slain within the first 24 hours of life.

History

For the lay person, no crime is more difficult to comprehend than the killing of infants by their own parents.¹ However, infanticide dates back to the beginning of recorded history. In ancient civilizations, children were regarded as omens from the gods. Infants born with physical abnormalities were viewed as punishment for objectionable behavior by parents or societal elders.² These children were routinely sacrificed to palliate existing superstitions. The ill were viewed as an inappropriate drain on scarce resources. Sickly or weak children were often intentionally killed or left to die from exposure. In ancient Egypt, healthy children were entombed with their deceased parents to provide comfort and companionship. The Chinese and Japanese believed female infants were a financial burden, and therefore most were drowned. In ancient Greece and Rome, unwanted or deformed infants were exposed on dung heaps to be devoured by wild beasts.³ Under Roman law, *patria potestas* recognized a father's right to murder his children.¹ In Japan, *mabiki*, which originally referred to the thinning of vegetable sprouts on the farm, was the term used to describe infanticide.⁴ After delivering a newborn, a midwife would ask the father if he wanted to keep the baby. If he did not, the midwife would terminate the newborn's life in a custom called *modosu*, whereupon the "godsend" was re-

turned to "heaven." The nostrils of the unwanted child were then covered with paper soaked in water.⁴

In 1927, it was understood that childbirth and lactation entail a severe stress on women. Under certain circumstances, this stress was believed to cause insanity, during the course of which attempts at infanticide and suicide were common.⁵

Filicide continues to contribute to overall child mortality. Modern reasons for the murder of one's own child include the inability of the mother to care for the child, illegitimacy, greed for power or money, the manipulation of family size or composition, and massive fear/denial.¹

Cross-Cultural Phenomenon

The slaying of children is an international phenomenon. Cases of infanticide have been documented around the world. Once a tradition of infanticide is developed, customs encouraging psychological distancing between mother and neonate become institutionalized.⁶ Hence, even as social conditions become altered, infanticide is likely to remain in the cultural repertoire.⁷ In certain Eskimo tribes in Canada, sex ratios of children, along with anthropological investigations, suggest a female infanticide rate of 66 percent.⁸ Among the Kallars of Madurai, India, the destruction of a female infant is viewed psychologically in the same light as abortion.⁹ In China, the birth of a daughter has traditionally been accompanied by disappointment and even shame.¹⁰

Over time, these outlooks have changed little. The March 3, 1984, edition of *The People's Daily*, a provincial Chinese newspaper, acknowledged that the

Neonaticide, Infanticide, and Filicide

"... butchering, drowning, and leaving to die of female infants ... has become a grave social problem" (as quoted in *The Wall Street Journal*¹¹). In Japan, between 1979 and 1986, there are 12 documented cases in which three or more consecutive infanticides occurred.¹² Also in Japan, baby girls born in the year known as *Hinoe-Uma*, or Fire-Horse, are believed to be cursed with poor luck; therefore, the Japanese do not want baby girls to be born during that time. The year of the Fire-Horse occurs every 60 years, and is based on the old Chinese almanac of 10 heavenly stems and 12 animals; it last fell in 1966. The neonatal mortality rate for baby Japanese girls in 1966, was 7.78 per 100,000 live births, compared to 4.97 in all other years between 1961 and 1967.⁴ In contemporary Brazil, a woman may abandon or neglect her infant, thereby indirectly killing it, but if she commits infanticide, she is imprisoned.¹³

Classification Systems

Researchers investigating the phenomenon of child murder have attempted to construct organized classification systems, whereby individual cases may be identified and categorized. The objective of this work was to enhance the mental health professional's understanding of the events which lead up to the offense and the perpetrator committing the offense, and to assist in constructing appropriate preventative measures for the commission of subsequent offenses.

In his review of 131 child murder cases, Resnick¹⁴ proposed a classification system for filicide. Resnick's categories were based on motives for murder.

1. *Altruistic filicide* can be divided into two subgroups. First, the offense may be committed by parents who believe that the child or family is facing an unbearable, inescapable, impending doom. Second, the parents may murder their children in association with their own suicide. These parents often do not believe that the child can exist without them.

2. *Acutely psychotic filicide* involves parents who kill while suffering from epilepsy, delirium, or hallucinations. This category contains those cases lacking any discernable motive for the crime.

3. *Unwanted child filicide* is committed because the infant was never, or is no longer, wanted by the parents. This type of murder is commonly committed due to illegitimacy or extramarital conception.

4. *Accidental filicide* is generally the aftermath of "battered child syndrome." It is accidental because the parent does not intend to kill the child.

5. *Spouse revenge filicide* describes children who are murdered in order to retaliate against perceived wrongdoing of a spouse. The story of Medea from Greek mythology is often cited as an example of this type of filicide. Medea killed her two sons after discovering her husband's infidelity. She then told him, "Thy sons are dead and gone. That will stab thy heart."¹⁵

Scott, d'Orban, and Bourget and Bradford have each proposed similar classification systems. Scott¹⁶ also used a five-point classification to describe infanticide. However, his system is based on the source of the impulse to kill: (1) parents who eliminate an un-

wanted child; (2) mercy killing; (3) aggression attributable to gross mental pathology; (4) stimulus arising outside of the victim; and (5) stimulus arising from the victim.

d'Orban¹⁷ gathered data on 89 women charged with the murder or attempted murder of their children. The women were admitted to prison during a six-year period between 1970 and 1975. Based on his sample, d'Orban proposed a classification system consisting of six groups (five of the groups were similar to Scott's categories and the sixth was adopted from Resnick): (1) *battering mothers*, all instances of sudden impulsive killing, explosive temper, or stimulus arising from the victim (equivalent to Scott's group five); (2) *mentally ill mothers*, diagnosis of psychotic illness and depression (equivalent to Scott's group three, and where the stimulus arose from depressive reactions in group four); (3) *neonaticides*, infants killed or attempted to be killed within the first 24 hours of life (adopted from Resnick); (4) *retaliating women*, aggression directed at the child was displaced from the spouse (equivalent to Scott's group four where the stimulus arose from revenge); (5) *unwanted children*, were killed either by omission or commission (equivalent to Scott's group one); and (6) *mercy killing*, cases in which there was true suffering in the victim and no gain for the mother (equivalent to Scott's group two).

Bourget and Bradford¹⁸ considered classifications of Resnick, Scott, and d'Orban and felt that a lack of consistency remained. They suggested a system that would encompass various types of

clinical situations: (1) pathological filicide—altruistic motives, extended homicide-suicide; (2) accidental filicide—battered child syndrome, others; (3) retaliating filicide; (4) Neonaticide—unwanted child; and (5) paternal filicide.

These classification systems offer various perspectives through which investigators may view incidents of child murder. The identification of a particular category within which a particular homicide may fit allows for a more focused investigation into the etiology of the individual crime.

Perpetrators

The development of successful treatment and prevention programs begins with the identification of potential perpetrators. Several trends have become apparent in the literature, which point to a distinct perpetrator profile. Resnick¹⁹ reviewed the cases of 34 mothers who had killed their children. He then divided these mothers into two groups: those who committed neonaticide and those who committed filicide. The mothers in the neonaticide group were significantly younger than those in the filicide group. Eighty-eight percent of the filicide mothers were married, while 81 percent of the neonaticide mothers were unmarried. In reviewing the psychological health of these mothers, another trend emerged. The women in the filicide group were much more likely to be depressed, psychotic, and to have attempted suicide.¹⁹ Hirschmann and Schmitz²⁰ found that women who killed their illegitimate children tended to be young, immature primiparas who were sexually submissive.

Neonaticide, Infanticide, and Filicide

had no history of criminal behavior, and rarely sought abortions. They believe these women have a "primary weakness of the characterological superstructure." Hirschmann and Schmitz¹⁹ also believe that a second and smaller group of women exists. These women have strong instinctual drives and little ethical restraint. Members of this group are more intelligent and egotistic, and are often promiscuous; they are customarily older, strong willed, and callous. The crime is not contradictory to their chosen lifestyle.^{19,20} Gummersbach²¹ contends that passivity is the single most important factor separating women who commit neonaticide from those who obtain abortions. Women elect to have abortions because they are aware of their pregnancy and all of its accompanying implications; their decisions are reasoned and grounded in reality. They seek to immediately destroy the danger.

Women who commit neonaticide generally have made no plans for the birth or care of their child. They often conceal the pregnancy throughout gestation from both family and friends. Massive denial of the gravid state is a prominent feature of this clinical situation. The denial can be so powerful that it affects not only the mother's own perception, but those of her family, friends, teachers, employers, and even physicians.²² Gerchow²³ opined that the need to deny may be so powerful that even the biological manifestations of the pregnancy may be influenced.

Filicidal Men

Females are identified in an overwhelming number of cases as the princi-

pal perpetrators of filicide. As such, the majority of the literature reviewed was focused on female assailants. Notwithstanding the scarcity of information about male perpetrators, we believe a review of this information falls within the purview of our topic.

Campion *et al*²⁴ described 12 filicidal men examined at a forensic psychiatric unit between 1970 and 1982. The majority of male offenders evidenced an impairment in their reality testing at the time of the offense. Most of the men studied were raised with multiple developmental stressors, including violence, parental abuse, and separation from, or death of, parents. Nine of the 12 men had significant neurological or psychiatric disorders of childhood. Several had been physically or sexually abused. Others had been placed in residential settings outside of the home for aggressive behavior or maternal incompetence.²⁴ Overall these men were not abusive before the offense. In sharp contrast to regularly abusive fathers, in whom psychosis is rare,²⁵⁻²⁷ 9 of 12 men studied had psychotic or organic impairments.²⁴ Misinterpretation of the child's behavior appears to be the primary motive in paternal filicide.²⁴ Child behavior was seen by the perpetrator as threatening, rejecting, or provocative.¹⁶ Men are more likely than women to use active methods of murder, such as striking, squeezing, or stabbing.¹ Despite the rare occurrence of paternal neonaticide, the likelihood of a male offender increases substantially with the age of the victim.²⁸

Motives

Considering the seemingly inexplicable nature of these crimes, an area of

particular interest is the identification of the motives that cause perpetrators to murder their children. Fear seems to be a pronounced factor in the motivation for neonaticide. Frequently, perpetrators are unwed mothers who live in terror of the shame and guilt that accompany conception without marriage. In 1826, Scott²⁹ eloquently described this dilemma: "A delicate female, knowing the value of a chaste reputation, and the infamy and disgrace attendant upon the loss of that indispensable character and aware of the proverbial uncharitableness of her own sex, resolves in her distraction, rather than encounter the indifference of the world and banishment from society, to sacrifice what on more fortunate occasions, it would have been her pride to cherish."

Despite societal liberalization of almost 200 years, illegitimacy continues to generate trepidation. Similarly, among single women, there was a profound fear of revealing the pregnancy to their own mothers. The idea of being confronted with their mothers' rejection generates massive overwhelming anxiety.¹⁹ Fear also plays a role in the commission of child destruction by married women. In these cases, the motivation for murder is most often extramarital pregnancy. A woman becomes pregnant by a man other than her current spouse and is distraught in light of the probable repercussions.

Filicide and Abortion

Some scholars believe that the increased accessibility of abortion is a viable alternative to neonaticide. Resnick¹⁹ theorized that liberalized abortion, while

not an ideal solution, would offer women a less cruel alternative than killing their newborns. Evidence suggests that a relationship exists between the availability of abortion and neonaticide. Lester³⁰ showed that neonatal homicide rates were lower in the 10 years following *Roe v. Wade* than in the 10 years before the case. Another study illustrated that neonaticide is proportionally higher in rural areas, where abortion may not be socially acceptable or available.²⁸ Currently, the relationship between neonaticide and abortion is inconclusive. Although there is descriptive evidence to support a correlation, it is not scientific in nature and therefore cannot be a basis for conclusion at this time. Further investigation of this topic is certainly warranted.

Methods

Little has been written about the methods implemented in the murder of children older than one day. Available literature indicates that suffocation and strangulation are the most common methods of neonaticide, followed by, in order of greatest frequency, head trauma, drowning, exposure, and stabbing.¹⁹ However, numerous other means have been implemented in the killing of newborns. One case involved a six-week-old infant who was determined to have been deprived of approximately 10 days worth of food and water.³¹ In New York, on two separate occasions, a 15- and 14-year-old girl, respectively, was reported to have killed her newborn by throwing him out a several-story window.²² Another account concerned a live-born infant who was thrown to the side of the roadway in a

Neonaticide, Infanticide, and Filicide

paper bag to be run over by a passing vehicle.³² Resnick¹⁹ described a method in which midwives killed newborns by sticking a needle under their eyelid or into the anterior fontanel.

Victims

Based on data from 25 countries, it was found that the homicide rate for children less than one year old was at least as high or higher than the rate for adults.³³ Daly and Wilson³⁴ took a representative sample of 60 cultures. Infanticide was found in 39 of these cultures. In their study of infanticide in the United States, Brozovsky and Falit²² determined that in 1967, 45.6 percent of children killed in their first year of life were murdered within the first 24 hours. World Health Organization statistics from 1977 to 1980 reflect that outside of Europe, young adults are at the highest risk for murder. In Europe, 12 of 22 countries have infants at the highest risk for murder. It was also found that as the overall homicide rate is reduced, the risk for young adults decreases, and the risk for infants increases.³⁵ In 1980, children under the age of 15 accounted for one of every 25 homicide victims in the United States. Risk is associated with both race and sex, with male and nonwhite children more likely to be victims of child murder than female and white children.³⁶

MBPS, SIDS, and the plight of the severely handicapped newborn are three additional conditions in which children have been fatally victimized.

Munchausen by Proxy Syndrome

Mothers who suffer from MBPS typically appear to be exceptional parents. The

harm inflicted on the children of these women is the carefully calculated result of a multifaceted psychological disorder. The likelihood of victimization cannot be determined by gender, birth order, or favoritism. While some children suffering from MBPS survive (often with extensive psychological maladjustment), the literature indicates the presence of a significant mortality rate in child victims and their siblings. In their comprehensive text, *Hurting for Love*, Schreier and Libow³⁷ cite numerous studies that describe case reports that document the relationship between child mortality and MBPS. However, Schreier and Libow point out that these same articles are anecdotal and caution that no definitive causative link has been identified between filicide and MBPS.

Sudden Infant Death Syndrome

Another occurrence that has been related to filicide is SIDS. In 1963, SIDS was identified as a certifiable cause of death.³⁸ Following the introduction of this syndrome, Kukull and Peterson³⁸ examined the trend in infant homicide rates. They proposed that if homicide was a significant cause of SIDS death, then the infant homicide rate should have decreased post-1963. Because the recorded rate of neonatal homicide remained essentially unchanged, Kukull and Peterson concluded that SIDS deaths are not usually caused by homicide. These authors further claimed that "to stimulate the SIDS a depressed mother would need to act with split second timing, knowledge of the desired effect (petechiae) and use of a mechanical medium which would achieve

complete airway obstruction while producing no attributable trauma."

Ten years later, Kukull and Peterson's assumption was questioned by Alan W. Cashell.³⁹ Cashell stated that Kukull and Peterson's article contained neither discussion of crib death classification before 1963 nor any case reports, and therefore could not be considered a conclusive account. Cashell³⁹ believed that the incidence of child murders that have been attributed to SIDS is higher than currently estimated. One author reported that an infant's airway can be occluded without even disturbing sleep.⁴⁰ A case currently before the courts in New York involves a 47-year-old woman charged with killing her five children. All five died consecutively of mysterious natural causes attributed to SIDS. A pediatrician who followed two of the children went so far as to publish a medical journal article about how SIDS can run in families. Over 20 years later, the mother is in custody, charged with smothering three children with pillows, one with a bath towel, and another by pressing its face against her shoulder.^{41*}

It is emphasized that while a pathologist cannot present a positive determination in every instance of child mortality, an examination of the child's social history is essential in questionable cases. It is also suggested that the term "undetermined," rather than SIDS, should be recorded as the cause of death on the death

certificate in the presence of any suspicion.³⁹

Severely Handicapped Newborns

The issue of severely handicapped newborns has raised passionate ethical debate. We determined that this issue is directly related to the overall societal conception of child murder and is therefore suitable for inclusion in this article. A severely defective newborn is one for whom medical intervention is necessary for survival. These children also have a poor posttreatment prognosis of minimal functioning and little cognitive capacity.⁴²

The critical question is whether parents and/or medical professionals have the right to withhold medical technology. (In April 1982 in Bloomington, IN, the Superior Court of Monroe County upheld the parents' decision to withhold treatment of their child when this decision was challenged by the Bloomington Hospital. This incident became known as the "Baby Doe" case, and sparked considerable public interest.) The Child Abuse Amendments of 1984 were intended to prevent discrimination against handicapped newborns with life-threatening conditions. The act, however, according to its authors, is meant to exclude infants with more than one life-threatening disability, where there is no effective treatment for one of the conditions. These infants could be classified as "futile."⁴²

In his award-winning essay on ethical issues in infanticide, David Lister⁴³ applied Kluge's⁴⁴ definition of personhood: "A natural person is any biologic entity of the species *Homo sapiens* that possesses the present functional capability for conscious awareness, or any human being

*At press time, the defendant had been convicted of four counts of second degree murder and one count of first degree murder. She is presently awaiting sentencing (personal communication with Robert Simpson, District Attorney, Oswego County, NY).

Neonaticide, Infanticide, and Filicide

whose cerebrum is structurally sufficiently like that of a normal adult human being that, if it were fully operational without structural change, it would evince neurologic activity of the same nature as that of a normal adult human being."

Using Kluge's definition, it is possible that a defective newborn could (based upon the severity of its condition) be considered either a person or nonperson. Following this rationale, it is further possible that treatment could ethically be withheld from those newborns considered to be nonpersons. Glover⁴⁵ supports this viewpoint: "Where the handicap is sufficiently serious, the killing of a baby may benefit the family to an extent that is sufficient to outweigh the unpleasantness of the killing." Lister⁴³ goes further to say that using scarce resources to prolong the lives of nonpersons would be unethical as it would deprive persons of these resources. It does not necessarily follow, however, that all those disabled newborns falling under the label of person should receive treatment. What if the infant is facing a life of pain and suffering and has scant hope of interaction with people? Lister⁴³ feels that society as a whole is responsible for determining the qualitative parameters to be used in determining whether the expected quality of an infant's life will be worth the expenditure of extraordinary measures to save it.

Harms and Giordano² point out that Lister's conclusion could be expanded to include individuals, both infants and adults, who have suffered severe injury or illness resulting in the cessation or a decrease of cortical functioning. They ask the question, "Should society be respon-

sible for the termination of such patients simply because they lack the functional capacity for conscious awareness?"

Harms and Giordano's argument is philosophical, and a definitive answer is unlikely to be reached. The controversy of terminal decisionmaking then returns to the question of parental authority. If society is unable to create all-inclusive guidelines, then who holds the ultimate authority for each individual case? Organizations such as the American Medical Association and the American Academy of Pediatrics have affirmed the rights of parents to be responsible for life decisions regarding their children. These groups do qualify their position with statements regarding beneficence.⁴⁶ If a parent fails to proceed in a manner that reflects the child's best interest, then the state may exercise paternalistic power to override the parent's decision.⁴⁷

Ethical matters involving life and death are constantly subject to emotional controversy. It is certain that with today's rapidly advancing technology, the disposition of severely handicapped newborns will continue to be a source of heated debate.

Disposition of Offenders

Specific trends have become apparent in the conviction and sentencing patterns of filicidal offenders. The disposition of documented offenders who have committed child murder has resulted in a disproportionate gender-biased sentencing phenomenon. Paternal offenders are sent to prison or executed more often than maternal offenders. Mothers who commit neonaticide are less likely to be hospital-

ized than those who commit filicide. The low hospitalization rate for neonaticide corresponds to the lower incidence of psychoses in that group.¹ Often juries are unwilling to convict a woman for neonaticide; for no other crime is there such a lack of conviction.²¹ It has been speculated that this trend is due to the failure of the accused to fit the societal stereotype of a murderess.²¹ Another plausible cause for the low conviction rate is that society believes that a woman who has killed her child has constructed enough guilt in the act to punish her sufficiently.⁴⁸

Resnick¹⁹ found that the likelihood of a mother killing a second newborn after standing trial for neonaticide is very low. Although a few reports of recidivism exist, generally the previous neonaticides in these instances had been undiscovered.

Conclusion

This article provides an overview of several topics related to the murder of children. Our intent was to furnish the reader with an understanding of the wide spectrum of factors that contribute to the murder of a child by a parent. Given the scope of our project, each of the subheadings addressed offers the potential to generate prolific, subject-specific research and/or articles. Moreover, our discussion was limited to the incidence of child murder in the human race. Several articles were identified that focused on animal behavior. However, we determined that the inclusion of such research did not fit within the objective of our article. Rather, it is our opinion that this subject would be best addressed in the context of an article

that explored ethological theories and the killing of a newborn by a parent.

Child murder seems to be a multifaceted phenomenon that deserves a high level of professional attention to further identify risk.¹⁸ In the documented clinical case histories of mothers who commit neonaticide, medical confirmation of pregnancy is routinely absent. This emphasizes the critical need of physicians to diagnose pregnancy in unmarried mothers and to explore the impact of that pregnancy.⁴⁹ Resnick found that three-quarters of the parents who killed their children evidenced psychiatric symptoms before the act. Forty percent of these parents were seen by a physician shortly before committing their crimes.¹ Once again, it is imperative that medical professionals, particularly psychiatrists and obstetricians, be alert to the filicidal potential of their patients.

The possibility of child homicide should never be overlooked, particularly in mothers who are depressed or unprepared for postnatal child care. Warning signs include mothers displaying suicidal ideation, strong parental identification with an "overloved" child, and evidence of hostility toward the favorite child of a spouse.¹ Hospitalization is mandatory when parents express concern over harming their children and are overconcerned about their children's health.¹ Resnick suggests directly questioning the parents regarding the fate of their children.¹ This approach may be helpful in assessing the extent of the parent-child bond.

Some authors suggest prevention programs designed to focus on the developmentally based vulnerabilities of newborn

Neonaticide, Infanticide, and Filicide

children.⁵⁰ Parents must be thoroughly educated about the extreme stress of the infancy period. Continuing education is also necessary to aid parents in coping with the persistent demands of the postinfancy period. Currently, public health and social service approaches are not meeting society's needs to prevent filicide and infanticide.⁵¹ Hence, a continued effort to ascertain and determine the etiological factors responsible for neonaticide, infanticide, and filicide would provide an invaluable database to assist in the prevention of subsequent offenses.

Acknowledgment

The authors express their heartfelt thanks to Dr. Jonas R. Rappeport for reviewing earlier drafts of this article and for his editorial assistance.

References

1. Resnick PJ: Infanticide, in *Modern Perspectives in Psycho-obstetrics*. Edited by Howells JG. Edinburgh: Oliver & Boyd, 1972, pp 410-31
2. Harms DL, Giordano J: Ethical issues in high-risk infant care. *Issues Compr Pediatr Nurs* 13:1-14, 1990
3. Bloch H: Abandonment, infanticide, and filicide. *Am J Dis Child* 142:1058-60, 1988
4. Kaku K: Were girl babies sacrificed to a folk superstition in 1966 in Japan? *Ann Hum Biol* 2:391-3, 1975
5. Hopwood JS: Child murder and insanity. *J Ment Sci* 73:95-108, 1927
6. Fuchs R: *Abandoned Children: Foundlings and Child Welfare in Nineteenth-Century France*. Albany, NY: State University of New York, 1984
7. Hrdy SB: Fitness tradeoffs in the history and evolution of delegated mothering with special reference to wet-nursing, abandonment, and infanticide. *Ethol & Sociobiol* 13:409-42, 1992
8. Loomis MJ: Maternal filicide: a preliminary examination of culture and victim sex. *Int J Law Psychiatry* 9:503-6, 1986
9. Krishnaswamy S: A note on female infanticide: an anthropological inquiry. *Indian J Soc Work* XLV:297-302, 1984
10. Light S: Female infanticide in China: response to the victimization of women and children. *J Center Women & Policy Stud* 8:5-6, 1985
11. Mosher S: Why are baby girls being killed in China? *Wall Street Journal*, July 25, 1984
12. Funayama M, Sagisaka K: Consecutive infanticides in Japan. *Am J Forensic Med Pathol* 9:9-11, 1988
13. Scheper-Hughes N: Culture, scarcity and maternal thinking. *Ethos* 13:291-317, 1985
14. Resnick PJ: Child murder by parents: a psychiatric review of filicide. *Am J Psychiatry* 126(3):325-34, 1969
15. Oates W, O'Neill E Jr (eds.): "Medea" by Euripides, in *The Complete Greek Drama* (vol 1). New York: Random House, 1938, pp 719-58
16. Scott P: Parents who kill their children. *Med Sci Law* 13:120-6, 1973
17. d'Orban PT: Women who kill their children. *Br J Psychiatry* 134:560-71, 1979
18. Bourget D, Bradford JM: Homicidal parents. *Can J Psychiatry* 35:233-8, 1990
19. Resnick PJ: Murder of the newborn: a psychiatric review of neonaticide. *Am J Psychiatry* 126:1414-20, 1970
20. Hirschmann VJ, Schmitz E: Structural analysis of female infanticide. *Psychotherapy* 8:1-20, 1958
21. Gummersbach K: Die kriminalpsychologische Persönlichkeit der Kindesmodernnen und ihre Wertung im gerichtsmmedizinischen Gutachten. *Wein Med Wschr* 88:1151, 1938
22. Brozovsky M, Falit H: Neonaticide: clinical and psychodynamic considerations. *J Am Acad Child Psychiatry* 10:673-83, 1971
23. Gerchow J: Die ärztlich-forensische Beurteilung von Kindesmorderinnen. Halle, Germany: Carl Morhold Verlag, 1957
24. Campion JF, Cravens JM, Covan F: A study of filicidal men. *Am J Psychiatry* 145:1141-4, 1988
25. Spinetta J, Rigler D: The child abusing parent. *Psychol Bull* 77:296-304, 1972
26. Steele B: Psychodynamic factors in child abuse, in *The Battered Child* (ed 3). Edited by Kempe CH, Helfer RE. Chicago: University of Chicago Press, 1980, pp 49-85
27. Kaplan S, Pelcovitz D, Salzinger S: Psychopathology of parents of abused and neglected children and adolescents. *J Am Acad Child Psychoanal* 22:238-44, 1983
28. Jason J, Gilliland JC, Tyler CW Jr: Homicide as a cause of pediatric mortality in the United States. *Pediatrics* 72:191-7, 1983

29. Scott D: Case of infanticide. *Edinb Med Surg J* 26:62, 1826
30. Lester D: *Roe v. Wade* was followed by a decrease in neonatal homicide. *JAMA* 267:3027-8, 1992
31. Meade JL, Brissie RM: Infanticide by starvation: calculation of caloric deficit to determine degree of deprivation. *J Forensic Sci* 30:1263-8, 1985
32. Shiono H, Maya A, Tabata N, Fujiwara M, Azumi J, Morita M: Medicolegal aspects of infanticide in Hokkaido district, Japan. *Am J Forensic Med Pathol* 7:104-6, 1986
33. Stratus MA: State and regional differences in U.S. infant homicide rates in relation to sociocultural characteristics of the states, in *Behavioral Sciences and the Law, Homicidal Behavior*. Edited by Cavanaugh JL. New York: Wiley & Sons, 1987, pp 61-75
34. Daly M, Wilson M: Discriminative parental solicitude: a biological perspective. *J Marriage Fam* 42:277-88, 1980
35. Lester D: The distribution of sex and age among victims of homicide: a cross-national study. *Int J Soc Psychiatry* 32:47-50, 1986
36. Christoffel K: Homicide in childhood: a public health problem in need of attention. *Am J Public Health* 74:68-70, 1984
37. Schreier HA, Libow JA: *Hurting for Love: Munchausen by Proxy Syndrome*. New York: Guilford Press, 1993
38. Kukull WA, Peterson DR: Sudden infant death and infanticide. *Am J Epidemiol* 106:485-6, 1977
39. Cashell AW: Homicide as a cause of the sudden infant death syndrome. *Am J Forensic Med Pathol* 8:256-8, 1987
40. Norton LE: Child abuse. *Clin Lab Med* 3:321-42, 1983
41. Toufexis A: When is crib death a cover for murder? *Time* 143:63-4, 1994
42. Jackson CC: Severely disabled newborns: to live or let die? *J Leg Med* 8:135-76, 1987
43. Lister D: Ethical issues in infanticide of severely disabled newborns. *Can Med Assoc J* 135:1401-4, 1986
44. Kluge EHW: Euthanasia of radically defective neonates: some statutory considerations. *Dalhousie L J* 6:230-57, 1980
45. Glover J: *Causing Death and Saving Lives*. Harmondsworth, England: Penguin Books, 1977
46. McLone D: The diagnosis, prognosis, and outcome for the handicapped newborn: a neonatal view. *Issues Law Med* 2:15-24, 1986
47. Abrams N, Neumann L: Human rights and ethical decision making in the newborn nursery, in *Bioethics and Human Rights*. Edited by Bandman E, Bandman B. Lanham, MD: University Press of America 1986, pp 157-63
48. Victoroff VM: A case of infanticide related to psychomotor automatism: psychodynamic, physiological, forensic and sociological considerations. *J Clin Exp Psychopathol* 16:191, 1955
49. Green CM, Manohar SV: Neonaticide and hysterical denial of pregnancy. *Br J Psychiatry* 156:121-3, 1990
50. Christoffel K, Anzinger NK, Amari M: Homicide in childhood, distinguishable patterns of risk related to developmental levels of victims. *Am J Forensic Med Pathol* 4:129-37, 1983
51. Heiger AA: Filicide: an update. *Conn Med* 50:387-9, 1986